

ಅಥ ಚ ಕೇಷಾಂಚಿತ್ಯದಾಚಿತ್ಯೋಽಪಿ ಪ್ರಯೋಜನವಾನ್ | ಯತಃ - -

ಸುದ್ಧೋ ಸುದ್ಧಾದೇಸೋ ಣಾದವ್ವೋ ಪರಮಭಾವದರಿಸೀಹಿಂ |

ವವಹಾರದೇಸಿದಾ ಪುಣ ಜೇ ದು ಅಪರಮೇ ಟ್ಠಿದಾ ಭಾವೇ ||೧೨||

ಶುದ್ಧಃ ಶುದ್ಧಾದೇಶೋ ಜ್ಞಾತವ್ಯಃ ಪರಮಭಾವದರ್ಶಿಭಿಃ |

ವ್ಯವಹಾರದೇಶಿತಾಃ ಪುನರ್ಯೇ ತ್ವಪರಮೇ ಸ್ಥಿತಾ ಭಾವೇ ||೧೨||

ಮಾಯಾಸ್ವರೂಪವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ಸರ್ವವ್ಯಾಪಕವಾದ ಒಬ್ಬ ಅಭೇದ ನಿತ್ಯ ಶುದ್ಧ ಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ವಸ್ತುವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ ಹಾಗೆ ಸಿದ್ಧವಾಗಿ ಮತ್ತು ಅದರಿಂದ ಸರ್ವಥಾ ಏಕಾಂತ ಶುದ್ಧನಯದ ಪಕ್ಷರೂಪವಾದ ಮಿಥ್ಯಾದೃಷ್ಟಿಯದೇ ಪ್ರಸಂಗ ಬರುವುದು, ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ಜಿನವಾಣಿಯು ಸ್ಯಾದ್ಭಾವದರೂಪವಿದೆ ಅದು ಪ್ರಯೋಜನವಶದಿಂದ ನಯವನ್ನು ಮುಖ್ಯ-ಗೌಣ ಮಾಡಿ ಹೇಳುತ್ತದೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಜೀವಗಳಿಗೆ ಭೇದರೂಪವಾದ ವ್ಯವಹಾರದ ಪಕ್ಷವಂತೂ ಅನಾದಿಕಾಲದಿಂದಲೇ ಇದೆ ಮತ್ತು ಇದರ ಉಪದೇಶವನ್ನೂ ಬಹುಶಃ ಎಲ್ಲ ಜೀವಗಳು ಪರಸ್ಪರರೊಳಗೆ ಮಾಡುತ್ತವೆ ಮತ್ತು ಜಿನವಾಣಿಯಲ್ಲಿ ವ್ಯವಹಾರನಯದ ಉಪದೇಶವು ಶುದ್ಧನಯದ ಹಸ್ತಾವಲಂಬನ (ಸಹಾಯಕ) ವೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಬಹಳಷ್ಟು ಮಾಡಿದೆ ; ಆದರೆ ಅದರ ಫಲವು ಸಂಸಾರವೇ ಇದೆ. ಶುದ್ಧನಯದ ಪಕ್ಷವಂತೂ ಎಂದೂ ಬಂದಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಅದರ ಉಪದೇಶವೂ ವಿರಳವಾಗಿದೆ - ಅದು ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿಯೋ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಉಪಕಾರಿಗಳಾದ ಶ್ರೀ ಗುರುಗಳು ಶುದ್ಧನಯದ ಸ್ವೀಕಾರದ ಫಲವು ಮೋಕ್ಷವೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಅದರ ಉಪದೇಶವನ್ನು ಪ್ರಾಧಾನ್ಯವಾಗಿ ಹೀಗೆ ಕೊಡುತ್ತಾರೆ - "ಶುದ್ಧನಯವು ಭೂತಾರ್ಥವಿದೆ, ಸತ್ಯಾರ್ಥವಿದೆ, ಇದರ ಆಶ್ರಯ ಪಡೆಯುವುದರಿಂದ ಸಮ್ಯಗ್ದೃಷ್ಟಿಯಾಗುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯಿದೆ ; ಇದನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಲ್ಲದೆ ಜೀವನು ಎಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿ ಮಗ್ನನಾಗಿದ್ದಾನೆ ಅದುವರೆಗೆ ಆತ್ಮನ ಜ್ಞಾನ-ಶ್ರದ್ಧಾರೂಪವಾದ ನಿಶ್ಚಯಸಮ್ಯಕ್ತ್ವವಾಗುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯಿಲ್ಲ." - ಎಂಬ ಆಶಯವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

ಈಗ, "ಈ ವ್ಯವಹಾರನಯವೂ ಕೂಡ ಯಾರು ಯಾರಿಗೋ ಯಾವುದೇ ಒಂದು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಜನವುಳ್ಳದ್ದಾಗಿದೆ, ಸರ್ವಥಾ ನಿಷೇಧಮಾಡಲು ಯೋಗ್ಯವಾಗಿಲ್ಲ; ಆದುದರಿಂದ ಅದರ ಉಪದೇಶವಿದೆ"- ಎಂಬುದನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ,-

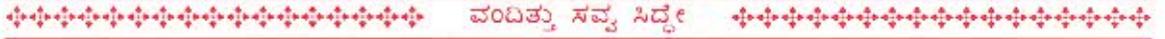
ಗಾಥೆ - ೧೨

ಗಾಥಾರ್ಥ :- [ಪರಮಭಾವದರಿಸೀಹಿಂ] ಯಾರು ಶುದ್ಧನಯದವರೆಗೆ ತಲುಪಿ ಶ್ರದ್ಧೆಯುಳ್ಳವರಾಗಿದ್ದಾರೆ ಹಾಗೂ ಪೂರ್ಣಜ್ಞಾನ-ಚಾರಿತ್ರವಂತರಾಗಿದ್ದಾರೆ ಅಪರಿಗಂತೂ [ಸುದ್ಧಾದೇಸೋ] ಶುದ್ಧ (ಆತ್ಮ)ನ ಉಪದೇಶ (ಆಜ್ಞೆ) ಮಾಡುವಂಥ [ಸುದ್ಧೋ ಣಾದವ್ವೋ] ಶುದ್ಧನಯವು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲು ಯೋಗ್ಯವಾಗಿದೆ [ಪುಣ] ಮತ್ತು [ಜೇ ದು] ಯಾವ ಜೀವರುಗಳು [ಅಪರಮೇ ಭಾವೇ ಟ್ಠಿದಾ] ಅಪರಮಭಾವದಲ್ಲಿ -ಎಂದರೆ ಶ್ರದ್ಧೆ ಹಾಗೂ ಜ್ಞಾನ ಚಾರಿತ್ರಗಳ ಪೂರ್ಣಭಾವವನ್ನು ತಲುಪಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿಲ್ಲ, ಸಾಧಕ ಅವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಸ್ಥಿರವಾಗಿದ್ದಾರೆ

ಶುದ್ಧನಯದುಪದೇಶಕರ್ಹರಾಗಿಹರು ಶುದ್ಧಭಾವವ ಹೊಂದಿದವರು |

ಶುದ್ಧವಾಗದ ಸಾಧಕರು ವ್ಯವಹಾರನಯದುಪದೇಶಕರ್ಹರಾಗಿಹರು ||೧೨||

ಸಪದಿ ಸಮಯಸಾರಂ ತೇ ಪರಂ ಜ್ಯೋತಿರುಚ್ಛೈ
ರನವಮನಯಪಕ್ಷಾಕ್ಷುಣ್ಮೀಕ್ಷಂತ ಏವ ||೪||

ಒಂದು ವೇಳೆ ಅದನ್ನು ಯಾವನಾದರೂ ಸರ್ವಥಾ ಅಸತ್ಯಾರ್ಥವೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟರೆ ಅವನು ಶುಭೋಪಯೋಗರೂಪವಾದ ವ್ಯವಹಾರವನ್ನು ಕೂಡ ಬಿಟ್ಟುಬಿಡಬಹುದು ಮತ್ತು ಅವನಿಗೆ ಶುದ್ಧೋಪಯೋಗದ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಂತೂ ಆಗಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ತಿರುಗಿ ಅಶುಭೋಪಯೋಗದಲ್ಲಿಯೇ ಬಂದು, ಭ್ರಷ್ಟನಾಗಿ ಬೇಕಾದ ಹಾಗೆ ಸ್ವೇಚ್ಛಾರೂಪದಿಂದ ಪ್ರವೃತ್ತಿಮಾಡಿದರೆ ಅವನು ನರಕ ಮೊದಲಾದ ಗತಿಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಪರಂಪರೆಯಿಂದ ನಿಗೋದಕ್ಕೂ ಪ್ರಾಪ್ತನಾಗಿ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿಯೇ ಭ್ರಮಣಮಾಡಬಹುದು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಶುದ್ಧನಯದ ವಿಷಯವಾದ ಯಾವ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಶುದ್ಧಾತ್ಮನಿದ್ದಾನೆ ಅವನ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯು ಎಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ, ಅದುವರೆಗೆ ವ್ಯವಹಾರವೂ ಕೂಡ ಪ್ರಯೋಜನಕಾರಿಯಾಗಿದೆಯೆಂದು ಸ್ಯಾದ್ವಾದ ಮತದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಗುರುಗಳ ಉಪದೇಶವಿದೆ.

ಇದೇ ಅರ್ಥದ ಕಲತರೂಪವಾದ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಟೀಕಾಕಾರರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ, -

ಶ್ಲೋಕಾರ್ಥ :- [ಉಭಯ-ನಯ-ವಿರೋಧ-ಧ್ವಂಸಿನಿ] ವಿಷಯದ ಭೇದದಿಂದ ನಿಶ್ಚಯ ಮತ್ತು ವ್ಯವಹಾರ-ಇವೆರಡೂ ನಯಗಳಲ್ಲಿ ಪರಸ್ಪರ ವಿರೋಧವಿದೆ ; ಆ ವಿರೋಧದ ನಾಶಮಾಡುವಂಥ [ಸ್ಯಾತ್ ಪದ-ಅಂಕೇ] 'ಸ್ಯಾತ್' ಪದದಿಂದ ಗುರುತಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಯಾವ [ಜಿನವಚಸಿ] ಜಿನಭಗವಂತರ ವಚನ (ವಾಣಿ) ವಿದೆ ಅದರಲ್ಲಿ [ಯೇ ರಮಂತೇ] ಯಾವ ಪುರುಷರು ಆನಂದಪಡುತ್ತಾರೆ (ಪ್ರಚೀರವಾದ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ) [ತೇ] ಅವರು [ಸ್ವಯಂ] ತಮ್ಮಿಂದ ತಾವೇ (ಬೇರಾವ ಕಾರಣವಿಲ್ಲದೆ) [ವಾಂತಮೋಹಾಃ] ಮಿಥ್ಯಾತ್ವ ಕರ್ಮೋದಯದ ವಮನಮಾಡಿ [ಉಚ್ಛೈಃ ಪರಂ ಜ್ಯೋತಿಃ ಸಮಯಸಾರಂ] ಈ ಅತಿಶಯರೂಪ ಪರಮಜ್ಯೋತಿಪ್ರಕಾಶಮಾನವಾದ ಶುದ್ಧಾತ್ಮನನ್ನು [ಸಪದಿ ಈಕ್ಷಂತೇ ಏವ] ತತ್ಕಾಲವೇ ನೋಡುತ್ತಾರೆ. ಆ ಸಮಯಸಾರರೂಪವಾದ ಶುದ್ಧಾತ್ಮನು [ಅನವಂ] ಹೊಸತಾಗಿ ಉತ್ಪನ್ನವಾಗಿಲ್ಲ ; ಆದರೆ ಮೊದಲು ಕರ್ಮಗಳಿಂದ ಆಚ್ಛಾದಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದನು ಅವನು ಈಗ ಪ್ರಕಟವ್ಯಕ್ತರೂಪನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಮತ್ತು ಅವನು [ಅನಯ-ಪಕ್ಷ-ಅಕ್ಷುಣ್ಣಂ] ಸರ್ವಥಾ ಏಕಾಂತರೂಪವಾದ ಕುನಯದ ಪಕ್ಷದಿಂದ ಖಂಡಿತವಾಗುವುದಿಲ್ಲ, ನಿರ್ಬಾಧನಿದ್ದಾನೆ.

ಭಾವಾರ್ಥ :- ಜಿನವಚನವು (ಜಿನವಾಣಿಯು) ಸ್ಯಾದ್ವಾದರೂಪವಾಗಿದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಎರಡು ನಯಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ವಿರೋಧವಿದೆ. ಹೇಗೆಂದರೆ-ಯಾವುದು ಸತ್ ರೂಪವಾಗಿರುತ್ತದೆ ಅದು ಅಸತ್ ರೂಪವಾಗುವುದಿಲ್ಲ, ಯಾವುದು ಏಕವಾಗಿರುತ್ತದೆ ಅದು ಅನೇಕವಾಗುವುದಿಲ್ಲ, ಯಾವುದು ನಿತ್ಯವಾಗಿರುತ್ತದೆ ಅದು ಅನಿತ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ, ಯಾವುದು ಭೇದರೂಪವಾಗಿರುತ್ತದೆ ಅದು ಅಭೇದರೂಪವಾಗುವುದಿಲ್ಲ, ಯಾವುದು ಶುದ್ಧವಾಗಿರುತ್ತದೆ ಅದು ಅಶುದ್ಧವಾಗುವುದಿಲ್ಲ - ಇತ್ಯಾದಿಯಾಗಿ ನಯಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ವಿರೋಧವಿದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಜಿನವಚನವು ಕಥಂಚಿತ್ ಏವಕ್ಷೆಯಿಂದ ಸತ್-ಅಸತ್ ರೂಪ, ಏಕ-ಅನೇಕರೂಪ, ನಿತ್ಯ-ಅನಿತ್ಯರೂಪ, ಭೇದ-ಅಭೇದರೂಪ, ಶುದ್ಧ-ಅಶುದ್ಧರೂಪ ವಸ್ತುವು ಯಾವ ಪ್ರಕಾರ ವಿದ್ಯಮಾನವಿದೆ ಅದೇ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಹೇಳಿ ವಿರೋಧವನ್ನು ನಾಶಮಾಡಿಬಿಡುತ್ತದೆ, ಅಸತ್ ಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಜಿನವಚನವು ದ್ರವ್ಯಾರ್ಥಿಕ ಮತ್ತು ಪರ್ಯಾಯಾರ್ಥಿಕ ವೆಂಬೆರಡು ನಯಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಜನವಶದಿಂದ ಶುದ್ಧದ್ರವ್ಯಾರ್ಥಿಕನಯವನ್ನು ಮುಖ್ಯಮಾಡಿ ಅದಕ್ಕೆ ನಿಶ್ಚಯವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ಅಶುದ್ಧ ದ್ರವ್ಯಾರ್ಥಿಕರೂಪವಾದ ಪರ್ಯಾಯಾರ್ಥಿಕ ನಯವನ್ನು ಗೌಣಮಾಡಿ ವ್ಯವಹಾರವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಇಂಥ ಜಿನವಚನದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಪುರುಷರು ಕ್ರೀಡೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ ಅವರು ಈ ಶುದ್ಧ ಆತ್ಮನನ್ನು

(ಮಾಲಿನಿ)

ವ್ಯವಹರಣನಯಃ ಸ್ಯಾದ್ಯದ್ಯಪಿ ಪ್ರಾಕ್ತದವ್ಯಾ-
ಮಿಹ ನಿಹಿತಪದಾನಾಂ ಹಂತ ಹಸ್ತಾವಲಂಬಃ |
ತದಪಿ ಪರಮಮರ್ಥಂ ಚಿಚ್ಚಮತ್ಕಾರಮಾತ್ರಂ
ಪರವಿರಹಿತಮಂತಃ ಪಶ್ಯತಾಂ ನೈಷ ಕಿಂಚಿತ್ ||೫||

ಯಥಾರ್ಥವಾಗಿ ಪ್ರಾಪ್ತಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ ; ಇತರ ಸರ್ವಥಾ ಏಕಾಂತವಾದಿಗಳಾದ ಸಾಂಖ್ಯ ಮೊದಲಾದವರು ಅದನ್ನು ಪ್ರಾಪ್ತಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಾರರು, ಏಕೆಂದರೆ ವಸ್ತುವು ಸರ್ವಥಾ ಏಕಾಂತವಾದ ವಿಷಯವಿಲ್ಲ ಅದಾಗ್ಯೂ ಅವರು ಒಂದೇ ಧರ್ಮವನ್ನು ಸ್ವೀಕಾರ ಮಾಡಿ ವಸ್ತುವಿನ ಬಗೆಗೆ ಅಸತ್ಯ ಕಲ್ಪನೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ - ಅದು ಅಸತ್ಯಾರ್ಥವಿದೆ, ಬಾಧೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದ ಮಿಥ್ಯಾತ್ವವಿದೆ ||೪||

ಈ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಈ ಹನ್ನೆರಡು ಗಾಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಪೀಠಿಕೆ (ಭೂಮಿಕೆ) ಇದೆ.

ಈಗ ಆಚಾರ್ಯರು ಶುದ್ಧನಯವನ್ನು ಪ್ರಧಾನ ಮಾಡಿ ನಿಶ್ಚಯ ಸಮ್ಯಕ್ತದ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಆಶುದ್ಧನಯದ (ವ್ಯವಹಾರನಯದ) ಪ್ರಾಧಾನ್ಯತೆಯಲ್ಲಿ ಜೀವಾದಿ ತತ್ತ್ವಗಳ ಶ್ರದ್ಧೆಗೆ ಸಮ್ಯಕ್ತವೆಂದು ಹೇಳಿದೆ, ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಆ ಜೀವಾದಿತತ್ತ್ವಗಳನ್ನು ಶುದ್ಧನಯದ ಮುಖಾಂತರ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವುದರಿಂದ ಸಮ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಟೀಕಾಕಾರರು ಇದರ ಸೂಚನೆಯರೂಪವಾಗಿ ಮೂರು ಶ್ಲೋಕಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ, ಅವುಗಳೊಳಗೆ ಮೊದಲನೆಯ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ವ್ಯವಹಾರನಯವನ್ನು ಕಥಂಚಿತ್ ಪ್ರಯೋಜನಕಾರಿಯೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದರೂ ಕೂಡ ಅದು ವಸ್ತುಭೂತವಾಗಿಲ್ಲವೆಂಬುದನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ, -

ಶ್ಲೋಕಾರ್ಥ :- [ವ್ಯವಹರಣ ನಯಃ] ಯಾವುದು ವ್ಯವಹಾರ ನಯವಿದೆ ಅದು [ಯದ್ಯಪಿ] ಒಂದು ವೇಳೆ [ಇಹ ಪ್ರಾಕ್-ಪದವ್ಯಾಂ] ಈ ಮೊದಲನೆಯ ಪದವಿಯಲ್ಲಿ (ಎಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಶುದ್ಧಸ್ವರೂಪದ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ ಅದುವರೆಗೆ) [ನಿಹಿತ-ಪದಾನಾಂ] ಯಾರು ತಮ್ಮ ಪಾದ ಇರಿಸಿದ್ದಾರೆ ಅಂಥ ಪುರುಷರಿಗೆ [ಹಂತ] ಎಲೆಲೆ! [ಹಸ್ತಾವಲಂಬಃ ಸ್ಯಾತ್] ಹಸ್ತಾವಲಂಬನಮವೆಂದು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ, [ತದ್-ಅಪಿ] ಆದರೂ [ಚಿತ್-ಚಮತ್ಕಾರ-ಮಾತ್ರಂ ಪರ-ವಿರಹಿತಂ ಪರಮಂ ಅರ್ಥಂ ಅಂತಃ ಪಶ್ಯತಾಂ] ಯಾವ ಪುರುಷರು ಚಿತ್ತಸ್ಯ ಚಮತ್ಕಾರ-ಮಾತ್ರ, ಪರದ್ರವ್ಯ ಭಾವಗಳಿಂದ ರಹಿತವಾದ (ಶುದ್ಧನಯದ ವಿಷಯ ಭೂತವಾದ) ಪರಮ 'ಅರ್ಥ'ವನ್ನು ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿ ಅವಲೋಕನೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ, ಅದರ ಶ್ರದ್ಧೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ ಹಾಗೂ ಅದರ ಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿ ಮಗ್ನರಾಗಿ ಚಾರಿತ್ರಭಾವವನ್ನು ಪ್ರಾಪ್ತಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ ಅವರಿಗೆ [ಏಷಃ] ಈ ವ್ಯವಹಾರನಯವು [ಕಿಂಚಿತ್ ನ] ಒಂದಿಷ್ಟೂ ಪ್ರಯೋಜನಕಾರಿಯಾಗಿಲ್ಲ.

ಭಾವಾರ್ಥ :- ಶುದ್ಧಸ್ವರೂಪದ ಜ್ಞಾನ, ಶ್ರದ್ಧೆ ಹಾಗೂ ಆಚರಣೆಯಾದನಂತರ ಆಶುದ್ಧನಯವು ಒಂದಿಷ್ಟೂ ಪ್ರಯೋಜನಕಾರಿಯಾಗಿಲ್ಲ. ||೫||

ಈಗ ನಿಶ್ಚಯ ಸಮ್ಯಕ್ತದ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ, -

ವಂದಿತ್ತು ಸವ್ಯ ಸಿದ್ಧೇ

(ಶಾರ್ದೂಲವಿಕ್ರೀಡಿತಂ)

ಏಕತ್ವೇ ನಿಯತಸ್ಯ ಶುದ್ಧನಯತೋ ವ್ಯಾಪ್ತಯ್ಯದಸ್ಯಾತ್ಮನಃ
ಪೂರ್ಣಜ್ಞಾನಘನಸ್ಯ ದರ್ಶನಮಿಹ ದ್ರವ್ಯಾಂತರೇಭ್ಯಃ ಪೃಥಕ್ |
ಸಮ್ಯಗ್ವರ್ತನಮೇತದೇವ ನಿಯಮಾದಾತ್ಮಾ ಚ ತಾವಾನಯಂ
ತನ್ಮುಕ್ತ್ವಾ ನವತತ್ತ್ವಸಂತತಿಮಿಮಾಮಾತ್ಮಾಯಮೇಕೋಽಸ್ತು ನಃ ||೬||

ಶ್ಲೋಕಾರ್ಥ :- [ಅಸ್ಯ ಆತ್ಮನಃ] ಈ ಆತ್ಮನನ್ನು [ಯದ್‌ಇಹ ದ್ರವ್ಯಾಂತರೇಭ್ಯಃ ಪೃಥಕ್ ದರ್ಶನಂ] ಇತರ ದ್ರವ್ಯಗಳಿಂದ ಬೇರೆಯಾಗಿ ನೋಡುವುದು (ಶ್ರದ್ಧೆ ಮಾಡುವುದು) [ಏತತ್ ಏವ ನಿಯಮಾತ್ ಸಮ್ಯಗ್ವರ್ತನಂ] ಇದೇ ನಿಯಮದಿಂದ-ಸಮ್ಯಗ್ವರ್ತನವಿದೆ, ಈ ಆತ್ಮನು [ವ್ಯಾಪ್ತುಃ] ತನ್ನ ಗುಣ-ಪರ್ಯಾಯಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪಿಸಿ ಇರುವವನಿದ್ದಾನೆ ಮತ್ತು [ಶುದ್ಧನಯತಃ ಏಕತ್ವೇ ನಿಯತಸ್ಯ] ಶುದ್ಧ ನಯದಿಂದ ಏಕತ್ವದಲ್ಲಿ ನಿಶ್ಚಿತ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಹಾಗೂ [ಪೂರ್ಣ-ಜ್ಞಾನ-ಘನಸ್ಯ] ಪೂರ್ಣ ಜ್ಞಾನ ಘನನಿದ್ದಾನೆ. [ಚ] ಮತ್ತು [ತಾವಾನ್ ಅಯಂ ಆತ್ಮಾ] ಎಷ್ಟು ಸಮ್ಯಗ್ವರ್ತನವಿದೆ ಅಷ್ಟೇ ಆತ್ಮನಿದ್ದಾನೆ, [ತತ್] ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಆಚಾರ್ಯರು ಹೀಗೆ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ - [ಇಮಾಂ ನವ-ತತ್ತ್ವ-ಸಂತತಿಂ ಮುಕ್ತ್ವಾ] "ಈ ನವತತ್ತ್ವಗಳ ಪರಿಪಾಟಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟು, [ಅಯಂ ಆತ್ಮಾ ಏಕಃ ಅಸ್ತು ನಃ] ಈ ಆತ್ಮನೊಬ್ಬನೇ ನಮಗೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಲಿ."

ಭಾವಾರ್ಥ :- ತನ್ನ ಎಲ್ಲ ಸ್ವಾಭಾವಿಕ ಹಾಗೂ ನೈಮಿತ್ತಿಕ ಅವಸ್ಥಾರೂಪವಾದ ಗುಣ-ಪರ್ಯಾಯ ಭೇದಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪಿಸುವಂಥ ಈ ಆತ್ಮನು ಶುದ್ಧನಯದಿಂದ ಏಕತ್ವದಲ್ಲಿ ನಿಶ್ಚಿತ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ - ಶುದ್ಧನಯದಿಂದ ಜ್ಞಾನಕಮಾತ್ರವಾದ ಒಂದು ಆಕಾರವನ್ನು ತೋರಿಸಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ, ಅವನನ್ನು ಎಲ್ಲ ಪರದ್ರವ್ಯಗಳಿಂದ ಮತ್ತು ಇತರ ದ್ರವ್ಯಗಳ ಭಾವಗಳಿಂದ ಬೇರೆಯಾಗಿ ನೋಡುವುದು, ಶ್ರದ್ಧೆಮಾಡುವುದು ಅದು ನಿಯಮದಿಂದ ಸಮ್ಯಗ್ವರ್ತನವಿದೆ. ವ್ಯವಹಾರನಯವು ಆತ್ಮನನ್ನು ಅನೇಕ ಭೇದರೂಪವಾಗಿ ಹೇಳಿ ಸಮ್ಯಗ್ವರ್ತನವನ್ನು ಅನೇಕ ಭೇದರೂಪವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತದೆ, ಅಲ್ಲಿ ವ್ಯಭಿಚಾರ (ದೋಷ)ವು ಬರುತ್ತದೆ, ನಿಯಮವು ಉಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ಶುದ್ಧನಯದ ಸೀಮೆಯವರೆಗೆ ತಲುಪಿದ ಮೇಲೆ ವ್ಯಭಿಚಾರವು ಉಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ, ಅದಕ್ಕಾಗಿ ನಿಯಮರೂಪವಿದೆ. ಶುದ್ಧನಯದ ವಿಷಯಭೂತನಾದ ಆತ್ಮನು ಪೂರ್ಣಜ್ಞಾನಘನನಿದ್ದಾನೆ - ಎಲ್ಲ ಲೋಕಾಲೋಕಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯುವಂಥ ಜ್ಞಾನಸ್ವರೂಪನಿದ್ದಾನೆ, ಇಂಥ ಆತ್ಮನ ಶ್ರದ್ಧಾರೂಪವಾದುದು ಸಮ್ಯಗ್ವರ್ತನವಿದೆ ಇದೇನೂ ಬೇರೆ ಪದಾರ್ಥವಿಲ್ಲ - ಅದು ಆತ್ಮನದೇ ಪರಿಣಾಮ ಇದೆ, ಆದ್ದರಿಂದ ಆತ್ಮನೇ ಇದ್ದಾನೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಯಾವುದು ಸಮ್ಯಗ್ವರ್ತನವಿದೆ ಅದುವೇ ಆತ್ಮವಿದೆ, ಬೇರೆಯಿಲ್ಲ.

ಇಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಯಾವುದು ನಯವಿದೆ ಅದು ಶ್ರುತಪ್ರಮಾಣದ ಅಂಶವಿದೆಯೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು, ಆದುದರಿಂದ ಶುದ್ಧನಯವೂ ಕೂಡ ಶ್ರುತಪ್ರಮಾಣದ ಅಂಶವೇ ಆಯಿತು. ಶ್ರುತಪ್ರಮಾಣವು ಪರೋಕ್ಷ ಪ್ರಮಾಣವಿದೆ, ಏಕೆಂದರೆ ವಸ್ತುವನ್ನು ಸರ್ವಜ್ಞರ ಆಗಮದ ವಚನದಿಂದ ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿದೆ ; ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಈ ಶುದ್ಧನಯವು ಎಲ್ಲ ದ್ರವ್ಯಗಳಿಂದ ಭಿನ್ನವೂ, ಆತ್ಮನ ಎಲ್ಲ ಪರ್ಯಾಯಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪ್ತವೂ, ಪೂರ್ಣ ಚೈತನ್ಯ ಕೇವಲಜ್ಞಾನರೂಪದಿಂದ ಎಲ್ಲ ಲೋಕಾಲೋಕಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯುವಂತಹುದೂ, ಅಸಾಧಾರಣವೂ ಆದ ಚೈತನ್ಯ ಧರ್ಮವನ್ನು ಪರೋಕ್ಷವಾಗಿ ತೋರಿಸಿಕೊಡುತ್ತದೆ. ಈ ವ್ಯವಹಾರಿಯಾದ ಭದ್ರಸ್ಥಜೀವನು ಆಗಮವನ್ನು

(ಅನುಷ್ಠುಪ್ಪು)

ಅತಃ ಶುದ್ಧನಯಾಯತ್ತಂ ಪ್ರತ್ಯಗ್ಗೋತಿಶ್ಚಕಾಸ್ತಿ ತತ್ |
ನವತತ್ತ್ವಗತತ್ವೇಽಪಿ ಯದೇಕತ್ವಂ ನ ಮುಂಚತಿ ||೭||

ಪ್ರಮಾಣಮಾಡಿ ಶುದ್ಧನಯದಿಂದ ತೋರಿಸಿದ ಪೂರ್ಣ ಆತ್ಮನ ಶ್ರದ್ಧೆ ಮಾಡಿದರೆ ಆ ಶ್ರದ್ಧೆಯು ನಿಶ್ಚಯ ಸಮ್ಯಗ್ವರ್ತನವಿದೆ. ಎಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಕೇವಲ ವ್ಯವಹಾರನಯದ ವಿಷಯಭೂತವಾದ ಜೀವ ಮೊದಲಾದ ಭೇದರೂಪ ತತ್ತ್ವಗಳ ಶ್ರದ್ಧೆಯೇ ಇರುತ್ತದೆ ಅದುವರೆಗೆ ನಿಶ್ಚಯಸಮ್ಯಗ್ವರ್ತನವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಆಚಾರ್ಯರು ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ - ಈ ನವತತ್ತ್ವಗಳ ಸಂತತಿ (ಪದ್ಧತಿ) ಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟು, ಶುದ್ಧನಯದ ವಿಷಯ ಭೂತವಾದ ಒಬ್ಬ ಆತ್ಮನೇ ನಮಗೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಲಿ ; ನಾವು ಬೇರೆ ಏನನ್ನೂ ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಇದು ವೀತರಾಗ ಅವಸ್ಥೆಯ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯಿದೆ, ಯಾವುದೇ ನಯಪಕ್ಷವಲ್ಲ. ಒಂದು ವೇಳೆ ಸರ್ವಥಾ ನಯಗಳ ಪಕ್ಷಪಾತವೇ ಉಳಿದುಕೊಂಡರೆ ಮಿಥ್ಯಾತ್ವವೇ ಇದೆ.

ಪ್ರಶ್ನೆ :- ಆತ್ಮನು ಚೈತನ್ಯಮಯನಿದ್ದಾನೆ - ಎಂದಿಷ್ಟೇ ಅನುಭವದಲ್ಲಿ ಬಂದರೆ ಇಷ್ಟೇ ಶ್ರದ್ಧೆಯು ಸಮ್ಯಗ್ವರ್ತನವಿದೆಯೋ ಅಥವಾ ಇಲ್ಲವೋ ?

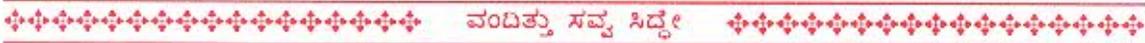
ಉತ್ತರ :- ನಾಸ್ತಿಕರನ್ನುಳಿದು ಇತರ ಎಲ್ಲ ಮತದವರು ಆತ್ಮನನ್ನು ಚೈತನ್ಯಮಾತ್ರನೆಂದು ನಂಬುತ್ತಾರೆ; ಒಂದು ವೇಳೆ ಇಷ್ಟೇ ಶ್ರದ್ಧೆಗೆ ಸಮ್ಯಗ್ವರ್ತನವೆಂದು ಹೇಳಿದರೆ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಸಮ್ಯಕ್ತ್ವವು ಸಿದ್ಧವಾಗಬಹುದು, ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಸರ್ವಜ್ಞರ ವಾಣಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ಆತ್ಮನ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಹೇಳಿದೆ ಹಾಗೆ ಶ್ರದ್ಧೆ ಆಗುವುದರಿಂದಲೇ ನಿಶ್ಚಯಸಮ್ಯಕ್ತ್ವವಾಗುತ್ತದೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ||೭||

ಈಗ ಟೀಕಾಕಾರರಾದ ಆಚಾರ್ಯರು ನಿಮ್ಮಲಿಖಿತ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ 'ಅನಂತರ ಶುದ್ಧನಯದ ಆಧೀನವೂ, ಎಲ್ಲ ದ್ರವ್ಯಗಳಿಂದ ಭಿನ್ನವೂ ಆದ ಆತ್ಮಜ್ಯೋತಿಯು ಪ್ರಕಟವಾಗುತ್ತದೆ'ಯೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಶ್ಲೋಕಾರ್ಥ :- [ಅತಃ] ಅನಂತರ [ಶುದ್ಧನಯ-ಆಯತ್ತಂ] ಶುದ್ಧನಯದ ಆಧೀನದಲ್ಲಿ [ಪ್ರತ್ಯಗ್-ಜ್ಯೋತಿಃ] ಯಾವ ಭಿನ್ನವಾದ ಆತ್ಮಜ್ಯೋತಿಯಿದೆ [ತತ್] ಅದು [ಚಕಾಸ್ತಿ] ಪ್ರಕಟವಾಗುತ್ತದೆ [ಯದ್] ಹೇಗೆ ಅದು [ನವ-ತತ್ತ್ವಗತತ್ವೇ-ಅಪಿ] ನವತತ್ತ್ವಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪ್ತವಾಗಿದ್ದರೂ ಕೂಡ [ಏಕತ್ವಂ] ತನ್ನ ಏಕತ್ವವನ್ನು [ನ ಮುಂಚತಿ] ಬಿಡುವುದಿಲ್ಲ.

ಭಾವಾರ್ಥ :- ನವತತ್ತ್ವಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪ್ತನಾದ ಆತ್ಮನು ಹಲವು ರೂಪಾಗಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತಾನೆ. ಒಂದು ವೇಳೆ ಅವನ ಭಿನ್ನ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ವಿಚಾರಮಾಡಿದರೆ ಅವನು ತನ್ನ ಚೈತನ್ಯ ಚಮತ್ಕಾರಮಾತ್ರವಾದ ಜ್ಯೋತಿಯನ್ನು ಬಿಡುವುದಿಲ್ಲ. ||೭||

ಹೀಗೆಯೇ ಶುದ್ಧನಯದಿಂದ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವುದು ಸಮ್ಯಕ್ತ್ವವಿದೆಯೆಂದು ಸೂತ್ರಕಾರರು ಮುಂದಿನ ಗಾಥೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ, -

ಭೂದತ್ತೇಣಾಭಿಗದಾ ಜೀವಾಜೀವಾ ಯ ಪುಣ್ಯಪಾವಂ ಚ |

ಆಸವಸಂವರಣಿಜ್ಜರಬಂಧೋ ಮೋಕ್ಷೋ ಯ ಸಮ್ಯಕ್ತಂ ||೧೩||

ಭೂತಾರ್ಥೇನಾಭಿಗತಾ ಜೀವಾಜೀವಾ ಚ ಪುಣ್ಯಪಾಪಂ ಚ |

ಆಸ್ರವಸಂವರನಿರ್ಜರಾ ಬಂಧೋ ಮೋಕ್ಷಶ್ಚ ಸಮ್ಯಕ್ತಮ್ ||೧೩||

ಅಮೂನಿ ಹಿ ಜೀವಾದೀನಿ ನವತತ್ತ್ವಾನಿ ಭೂತಾರ್ಥೇನಾಭಿಗತಾನಿ ಸಮ್ಯಗ್ವರ್ತನಂ ಸಂಪದ್ಯಂತ ಏವ, ಅಮೀಷು ತೀರ್ಥಪ್ರವೃತ್ತಿನಿಮಿತ್ತಮಭೂತಾರ್ಥನಯೇನ ವ್ಯಪದಿಶ್ಯಮಾನೇಷು ಜೀವಾಜೀವ-ಪುಣ್ಯಪಾಪಾಸ್ರವಸಂವರನಿರ್ಜರಾಬಂಧಮೋಕ್ಷಲಕ್ಷಣೇಷು ನವತತ್ತ್ವೇಷ್ವೇಕತ್ವದ್ಯೋತಿನಾ ಭೂತಾರ್ಥ-ನಯೇನೈಕತ್ವಮುಪಾನೀಯ ಶುದ್ಧನಯತ್ವೇನ ವ್ಯವಸ್ಥಾಪಿತಸ್ಯಾತ್ಮನೋಽನುಭೂತೇರಾತ್ಮಖ್ಯಾತಿಲಕ್ಷ-ಣಾಯಾಃ ಸಂಪದ್ಯಮಾನತ್ವಾತ್ | ತತ್ರ ವಿಕಾರ್ಯವಿಕಾರಕೋಭಯಂ ಪುಣ್ಯಂ ತಥಾ ಪಾಪಮ್, ಆಸ್ರಾವ್ಯಾಸ್ರಾವಕೋಭಯಮಾಸ್ರವಃ, ಸಂವಾರ್ಯಸಂವಾರಕೋಭಯಂ ಸಂವರಃ, ನಿರ್ಜರ್ಯ-ನಿರ್ಜರಕೋಭಯಂ ನಿರ್ಜರಾ, ಬಂಧ್ಯಬಂಧಕೋಭಯಂ ಬಂಧಃ, ಮೋಚ್ಯಮೋಚಕೋಭಯಂ ಮೋಕ್ಷಃ, ಸ್ವಯಮೇಕಸ್ಯ ಪುಣ್ಯಪಾಪಾಸ್ರವಸಂವರನಿರ್ಜರಾಬಂಧಮೋಕ್ಷಾನುಪಪತ್ತೇಃ | ತದುಭಯಂ ಚ ಜೀವಾಜೀವಾವಿತಿ | ಬಹಿದ್ಯಷ್ಟ್ಯಾ ನವತತ್ತ್ವಾನ್ಯಮೂನಿ ಜೀವಪುದ್ಗಲಯೋರನಾದಿಬಂಧಪರ್ಯಾಯ-

ಗಾಥೆ - ೧೩

ಗಾಥಾರ್ಥ :- [ಭೂದತ್ತೇಣ ಅಭಿಗದಾ] ಭೂತಾರ್ಥನಯದಿಂದ ತಿಳಿದುಕೊಂಡಂಥ [ಜೀವಾ-ಜೀವಾ] ಜೀವ, ಅಜೀವ [ಯ ಪುಣ್ಯಪಾವಂ] ಮತ್ತು ಪುಣ್ಯ, ಪಾಪ [ಚ ಆಸವಸಂವರಣಿಜ್ಜರಬಂಧೋ] ಮತ್ತು ಆಸ್ರವ, ಸಂವರ, ನಿರ್ಜರೆ, ಬಂಧ [ಯ ಮೋಕ್ಷೋ] ಮತ್ತು ಮೋಕ್ಷ [ಸಮ್ಯಕ್ತಂ] ಈ ಒಂಭತ್ತು ತತ್ತ್ವಗಳು ಸಮ್ಯಕ್ತವಿವೆ.

ಟೀಕೆ :- ಈ ಜೀವ ಮೊದಲಾದ ನವತತ್ತ್ವಗಳನ್ನು ಭೂತಾರ್ಥನಯದಿಂದ ತಿಳಿದುಕೊಂಡರೆ ಸಮ್ಯಗ್ವರ್ತನವೇ ಇದೆ - (ಎಂದು ನಿಯಮ ಹೇಳಿತು), ಏಕೆಂದರೆ ತೀರ್ಥದ (ವ್ಯವಹಾರಧರ್ಮದ) ಪ್ರವೃತ್ತಿಯ ಸಲುವಾಗಿ ಅಭೂತಾರ್ಥ (ವ್ಯವಹಾರ) ನಯದಿಂದ ಹೇಳಲಾಗುವಂಥ ಯಾವುದರ ಲಕ್ಷಣವು ಜೀವ, ಅಜೀವ, ಪುಣ್ಯ, ಪಾಪ, ಆಸ್ರವ, ಸಂವರ, ನಿರ್ಜರೆ, ಬಂಧ ಮತ್ತು ಮೋಕ್ಷವೆಂಬ ನವತತ್ತ್ವಗಳಲ್ಲಿ ಏಕತ್ವವನ್ನು ಪ್ರಕಟಮಾಡುವಂಥ ಭೂತಾರ್ಥನಯದಿಂದ ಏಕತ್ವವನ್ನು ಪ್ರಾಪ್ತಮಾಡಿ, ಶುದ್ಧನಯದಿಂದ ಸ್ಥಾಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಆತ್ಮನ ಅನುಭೂತಿ-ಯಾವುದರ ಲಕ್ಷಣವು ಆತ್ಮಖ್ಯಾತಿಯಿದೆ-ಅದು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುತ್ತದೆ (ಶುದ್ಧನಯದಿಂದ ನವತತ್ತ್ವಗಳನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವುದರಿಂದ ಆತ್ಮನ ಅನುಭೂತಿಯಾಗುತ್ತದೆ, ಈ ಕಾರಣದಿಂದ ಈ ನಿಯಮ ಹೇಳಿದೆ). ಅಲ್ಲಿ ವಿಕಾರವಾಗಲು ಯೋಗ್ಯ ಮತ್ತು ವಿಕಾರ ಮಾಡುವುದು-ಇವೆರಡೂ ಪುಣ್ಯಗಳಿವೆ ಹಾಗೂ ಎರಡೂ ಪಾಪಗಳಿವೆ, ಆಸ್ರವವಾಗಲು ಯೋಗ್ಯ ಮತ್ತು ಆಸ್ರವಮಾಡುವುದು-ಇವೆರಡೂ ಆಸ್ರವಗಳಿವೆ, ಸಂವರವಾಗಲು ಯೋಗ್ಯ (ಸಂವಾರ್ಯ) ಮತ್ತು ಸಂವರ ಮಾಡುವುದು (ಸಂವಾರಕ) - ಇವೆರಡೂ ಸಂವರಗಳಿವೆ, ನಿರ್ಜರೆಯಾಗಲು

ಜೀವಾಜೀವಾಸ್ರವಸಂವರನಿರ್ಜರಬಂಧಮೋಕ್ಷ ಮೇಣ್ ಪುಣ್ಯ ಪಾಪವೆಂಬ |

ನವತತ್ತ್ವಂಗಳನರಿವುದು ಭೂತಾರ್ಥನಯದಿಂದ ತಾನೆ ಸಮ್ಯಕ್ತವಾಗಿಹುದು ||೧೩||

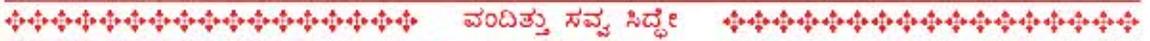
ಮುಪೇತ್ಯೈಕತ್ವೇನಾನುಭೂಯಮಾನತಾಯಾಂ ಭೂತಾರ್ಥಾನಿ, ಅಥ ಚೈಕಜೀವದ್ರವ್ಯಸ್ವಭಾವ-
ಮುಪೇತ್ಯಾನುಭೂಯಮಾನತಾಯಾಮಭೂತಾರ್ಥಾನಿ | ತತೋಽಮೀಷು ನವತತ್ವೇಷು ಭೂತಾರ್ಥ-
ನಯೇನೈಕೋ ಜೀವ ಏವ ಪ್ರದ್ಯೋತತೇ | ತಥಾಂತರ್ಯಷ್ಟ್ಯಾ ಜ್ಞಾಯಕೋ ಭಾವೋ ಜೀವೋ,
ಜೀವಸ್ಯ ವಿಕಾರಹೇತುರಜೀವಃ | ಕೇವಲಜೀವವಿಕಾರಾಶ್ಚ ಪುಣ್ಯಪಾಪಾಸ್ರವಸಂವರನಿರ್ಜರಾಬಂಧ-
ವೋಕ್ಷಲಕ್ಷಣಾಃ, ಕೇವಲಜೀವವಿಕಾರಹೇತವಃ ಪುಣ್ಯಪಾಪಾಸ್ರವಸಂವರನಿರ್ಜರಾಬಂಧವೋಕ್ಷಾ ಇತಿ |
ನವತತ್ವಾನ್ಯಮೂನ್ಯಪಿ ಜೀವದ್ರವ್ಯಸ್ವಭಾವಮಪೋಹ್ಯ ಸ್ವಪರಪ್ರತ್ಯಯೈಕದ್ರವ್ಯಪರ್ಯಾಯತ್ವೇ-
ನಾನುಭೂಯಮಾನತಾಯಾಂ ಭೂತಾರ್ಥಾನಿ, ಅಥ ಚ ಸಕಲಕಾಲಮೇವಾಸ್ವಲಂತಮೇಕಂ ಜೀವ-
ದ್ರವ್ಯಸ್ವಭಾವಮುಪೇತ್ಯಾನುಭೂಯಮಾನತಾಯಾಮಭೂತಾರ್ಥಾನಿ | ತತೋಽಮೀಷುಪಿ ನವತತ್ವೇಷು
ಭೂತಾರ್ಥನಯೇನೈಕೋ ಜೀವ ಏವ ಪ್ರದ್ಯೋತತೇ | ಏವಮಸಾವೇಕತ್ವೇನ ದ್ಯೋತಮಾನಃ ಶುದ್ಧ-
ನಯತ್ವೇನಾನುಭೂಯತ ಏವ | ಯಾ ತ್ವನುಭೂತಿಃ ಸಾತ್ಮಖ್ಯಾತಿರೇವಾತ್ಮಖ್ಯಾತಿಸ್ತು ಸಮ್ಯಗ್ಧರ್ಶನ-
ಮೇವ | ಇತಿ ಸಮಸ್ತಮೇವ ನಿರವದ್ಯಮ್ |

(ಮಾಲಿನಿ)

ಚಿರಮಿತಿ ನವತತ್ವಚ್ಛನ್ನಮುನ್ನೀಯಮಾನಂ
ಕನಕಮಿವ ನಿಮಗ್ನಂ ವರ್ಣಮಾಲಾಕಲಾಪೇ |
ಅಥ ಸತತವಿವಿಕ್ತಂ ದೃಶ್ಯತಾಮೇಕರೂಪಂ
ಪ್ರತಿಪದಮಿದಮಾತ್ಮಜ್ಯೋತಿರುದ್ಯೋತಮಾನಮ್ ||೮||

ಯೋಗ್ಯ ಮತ್ತು ನಿರ್ಜರೆ ಮಾಡುವುದು - ಇವೆರಡೂ ನಿರ್ಜರೆಗಳಿವೆ, ಬಂಧನಯೋಗ್ಯ ಮತ್ತು ಬಂಧನ
ಮಾಡುವುದು - ಇವೆರಡೂ ಬಂಧಗಳಿವೆ ಮತ್ತು ಮೋಕ್ಷವಾಗಲು ಯೋಗ್ಯ ಹಾಗೂ ಮೋಕ್ಷ ಮಾಡುವುದು -
ಇವೆರಡೂ ಮೋಕ್ಷಗಳಿವೆ ; ಏಕೆಂದರೆ ಒಂದಕ್ಕೇನೇ ತನ್ನಿಂದ ತಾನೆ ಪುಣ್ಯ, ಪಾಪ, ಆಸ್ರವ, ಸಂವರ, ನಿರ್ಜರೆ,
ಬಂಧ, ಮೋಕ್ಷಗಳ ಉಪಪತ್ತಿ (ಸಿದ್ಧಿ) ಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ ಅವೆರಡೂ ಜೀವ ಮತ್ತು ಅಜೀವಗಳಿವೆ (ಎಂದರೆ
ಅವೆರಡರಲ್ಲಿ ಒಂದು ಜೀವವಿದ್ದರೆ ಇನ್ನೊಂದು ಅಜೀವವಿದೆ).

ಬಾಹ್ಯ (ಸ್ಥೂಲ) ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಿದರೆ - ಜೀವ-ಪುದ್ಗಲಗಳ ಅನಾದಿ ಬಂಧಪರ್ಯಾಯದ
ಹತ್ತಿರ ಹೋಗಿ ಏಕರೂಪದಿಂದ ಅನುಭವ ಮಾಡಿದ ಮೇಲೆ ಈ ನವತತ್ವಗಳು ಭೂತಾರ್ಥವಿವೆ, ಸತ್ಯಾರ್ಥವಿವೆ
ಮತ್ತು ಒಂದು ಜೀವದ್ರವ್ಯದ ಸ್ವಭಾವದ ಸಮೀಪ ಸಾಗಿ ಅನುಭವ ಮಾಡಿದ ಮೇಲೆ ಅವು ಅಭೂತಾರ್ಥವಿವೆ,
ಅಸತ್ಯಾರ್ಥವಿವೆ; (ಅವು ಜೀವದ ಏಕಾಕಾರ ಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿಲ್ಲ; ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಈ ನವತತ್ವಗಳಲ್ಲಿ ಭೂತಾರ್ಥ
ನಯದಿಂದ ಒಂದು ಜೀವವೇ ಪ್ರಕಾಶಮಾನವಿದೆ. ಇದೇ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಅಂತರ್ಯಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಿದರೆ
ಜ್ಞಾಯಕ ಭಾವವು ಜೀವವಿದೆ ಮತ್ತು ಜೀವದ ವಿಕಾರಕ್ಕೆ ಕಾರಣವು ಅಜೀವವಿದೆ ; ಇನ್ನು ಪುಣ್ಯ, ಪಾಪ,
ಆಸ್ರವ, ಸಂವರ, ನಿರ್ಜರೆ, ಬಂಧ ಹಾಗೂ ಮೋಕ್ಷಗಳು ಯಾವುದರ ಲಕ್ಷಣಗಳಿವೆ ಅಂಥವು ಕೇವಲ ಜೀವದ
ವಿಕಾರಗಳಾಗಿವೆ ಮತ್ತು ಪುಣ್ಯ, ಪಾಪ, ಆಸ್ರವ, ಸಂವರ, ನಿರ್ಜರೆ, ಬಂಧ ಹಾಗೂ ಮೋಕ್ಷ - ಈ ವಿಕಾರ
ಹೇತುಗಳು - ಕೇವಲ ಅಜೀವಗಳಾಗಿವೆ. ಹೀಗೆ ಈ ನವತತ್ವಗಳು, ಜೀವದ್ರವ್ಯದ ಸ್ವಭಾವವನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟು
ಸ್ವತಃ ಮತ್ತು 'ಪರ'ವು ಯಾವುದರ ಕಾರಣವಿವೆ ಅಂಥ ಒಂದು ದ್ರವ್ಯದ ಪರ್ಯಾಯಗಳ ರೂಪದಲ್ಲಿ
ಅನುಭವ ಮಾಡಿದ ಮೇಲೆ ಭೂತಾರ್ಥಗಳಾಗಿವೆ. ಮತ್ತು ಎಲ್ಲ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಅಸ್ಥಿತಿವಾದ ಒಂದು ಜೀವದ್ರವ್ಯದ

(ಮಾಲಿನಿ)

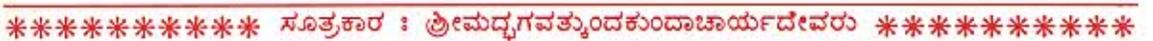
ಉದಯತಿ ನ ನಯಶ್ರೀರಸ್ತಮೇತಿ ಪ್ರಮಾಣಂ
 ಕ್ವಚಿದಪಿ ಚ ನ ವಿದ್ಯೋ ಯಾತಿ ನಿಕ್ಷೇಪಚಕ್ರಮ್ |
 ಕಿಮಪರಮಭಿದಧ್ಯೋ ಧಾಮ್ನಿ ಸರ್ವಂಕರ್ಷೇಽಸ್ಮಿ-
 ನ್ನನುಭವಮುಪಯಾತೇ ಭಾತಿ ನ ದ್ವೈತಮೇವ ||೯||

ಅನಾಲಿಂಗಿತ (ಆಲಿಂಗನ ಮಾಡದಿರುವ) ಶುದ್ಧವಸ್ತು ಮಾತ್ರವಾದ ಜೀವ (ಚೈತನ್ಯಮಾತ್ರ) ಸ್ವಭಾವದ ಅನುಭವ ಮಾಡಿದ ಮೇಲೆ ಅವು ಅಭೂತಾರ್ಥವಿವೆ, ಅಸತ್ಯಾರ್ಥವಿವೆ.

ನಾಮ, ಸ್ಥಾಪನಾ, ದ್ರವ್ಯ ಮತ್ತು ಭಾವವೆಂದು ನಿಕ್ಷೇಪದಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ಭೇದಗಳಿವೆ. ವಸ್ತುವಿನಲ್ಲಿ ಯಾವ ಗುಣವಿಲ್ಲ ಆ ಗುಣದ ಹೆಸರಿನಿಂದ (ವ್ಯವಹಾರದ ದೆಸೆಯಿಂದ) ವಸ್ತುವಿನ ನಾಮಕರಣ ಮಾಡುವುದು ಅದು ನಾಮನಿಕ್ಷೇಪವಿದೆ. 'ಇದು ಅದು ಇದೆ' ಎಂದು ಇತರ ವಸ್ತುವಿನಲ್ಲಿ ಇತರ ವಸ್ತುವಿನ ಪ್ರತಿನಿಧಿತ್ವ ಸ್ಥಾಪನೆ ಮಾಡುವುದು (ಪ್ರತಿಮಾರೂಪದಿಂದ ಸ್ಥಾಪನೆ ಮಾಡುವುದು) ಅದು ಸ್ಥಾಪನಾ ನಿಕ್ಷೇಪವಿದೆ. ವರ್ತಮಾನದಿಂದ ಬೇರೆಯಾದ ಎಂದರೆ ಅತೀತ ಇಲ್ಲವೆ ಅನಾಗತಪರ್ಯಾಯದಿಂದ ವಸ್ತುವನ್ನು ವರ್ತಮಾನದಲ್ಲಿ ಹೇಳುವುದು ಅದು ದ್ರವ್ಯನಿಕ್ಷೇಪವಿದೆ. ವರ್ತಮಾನಪರ್ಯಾಯದಿಂದ ವಸ್ತುವನ್ನು ವರ್ತಮಾನದಲ್ಲಿ ಹೇಳುವುದು ಅದು ಭಾವನಿಕ್ಷೇಪವಿದೆ. ಈ ನಾಲ್ಕು ನಿಕ್ಷೇಪಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಲಕ್ಷಣ ಭೇದದಿಂದ (ಎಲಕ್ಷಣ ರೂಪದಿಂದ-ಬೇರೆ ಬೇರೆ ರೂಪದಿಂದ) ಅನುಭವ ಮಾಡಿದ ಮೇಲೆ ಅವು ಭೂತಾರ್ಥವಿವೆ, ಸತ್ಯಾರ್ಥವಿವೆ ಮತ್ತು ಭಿನ್ನ ಲಕ್ಷಣದಿಂದ ರಹಿತವಾದ ಒಂದು ತನ್ನ ಚೈತನ್ಯ ಲಕ್ಷಣರೂಪವಾದ ಜೀವಸ್ವಭಾವದ ಅನುಭವ ಮಾಡಿದ ಮೇಲೆ ಅವು ನಾಲೂ ಅಭೂತಾರ್ಥವಿವೆ, ಅಸತ್ಯಾರ್ಥವಿವೆ. ಹೀಗೆ ಈ ಪ್ರಮಾಣ-ನಯ-ನಿಕ್ಷೇಪಗಳಲ್ಲಿ ಭೂತಾರ್ಥರೂಪದಿಂದ ಒಂದು ಜೀವವೇ ಪ್ರಕಾಶಮಾನವಾಗಿದೆ.

ಭಾವಾರ್ಥ :- ಈ ಪ್ರಮಾಣ, ನಯ, ನಿಕ್ಷೇಪಗಳ ವಿಸ್ತಾರವಾದ ಕಥನವನ್ನು ಆಯಾ ವಿಷಯದ ಗ್ರಂಥಗಳಿಂದ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು ; ಅವುಗಳಿಂದ ದ್ರವ್ಯಪರ್ಯಾಯಸ್ವರೂಪವಾದ ವಸ್ತುವಿನ ಸಿದ್ಧಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಅವು ಸಾಧಕ ಅವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಂತೂ ಸತ್ಯಾರ್ಥವೇ ಆಗಿವೆ, ಏಕೆಂದರೆ ಅವು ಜ್ಞಾನದ ವಿಶೇಷಗಳೇ ಇವೆ. ಅವನ್ನುಳಿದು ವಸ್ತುವನ್ನು ಬೇಕಾದ ಹಾಗೆ ಸಾಧಿಸಹೊರಟರೆ ವಿಪರ್ಯಯವಾಗಿ (ವಿಪರ್ಯಾಸವಾಗಿ) ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಅವಸ್ಥೆಗನುಸರಿಸಿ ವ್ಯವಹಾರಾಭಾವದ ಮೂರು ರೀತಿಗಳಿವೆ - ಮೊದಲನೆಯ ಅವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಮಾಣ ಮೊದಲಾದವುಗಳಿಂದ ಯಥಾರ್ಥವಾದ ವಸ್ತುವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಜ್ಞಾನ-ಶ್ರದ್ಧೆಗಳ ಸಿದ್ಧಿಮಾಡುವುದು, ಜ್ಞಾನ-ಶ್ರದ್ಧೆಗಳ ಸಿದ್ಧಿಯಾದಮೇಲೆ ಶ್ರದ್ಧೆಯ ಸಲುವಾಗಿ ಪ್ರಮಾಣ ಮೊದಲಾದವುಗಳ ಯಾವ ಅವಶ್ಯಕತೆಯೂ ಇಲ್ಲ. ಆದರೆ ಈಗ ಈ ಎರಡನೆಯ ಅವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಮಾಣ ಮೊದಲಾದವುಗಳ ಅವಲಂಬನೆಯಿಂದ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಜ್ಞಾನವಾಗುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ರಾಗ-ದ್ವೇಷ-ಮೋಹಕರ್ಮಗಳ ಸರ್ವಥಾ ಅಭಾವರೂಪವಾದ ಯಥಾಖ್ಯಾತಚಾರಿತ್ರವು ಪ್ರಕಟವಾಗುತ್ತದೆ ; ಅದರಿಂದ ಕೇವಲಜ್ಞಾನದ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಕೇವಲಜ್ಞಾನವಾದ ನಂತರ ಪ್ರಮಾಣ ಮೊದಲಾದವುಗಳ ಅವಲಂಬನೆ ಉಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ಅದರ ನಂತರ ಮೂರನೆಯದು ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಸಿದ್ಧಾವಸ್ಥೆಯಿದೆ. ಅಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ ಯಾವ ಅವಲಂಬನೆ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ಸಿದ್ಧಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಮಾಣ-ನಯ-ನಿಕ್ಷೇಪಗಳ ಅಭಾವವೇ ಇದೆ.

ಇದೇ ಅರ್ಥದ ಕಲಶರೂಪವಾದ ಶ್ಲೋಕವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ, -

(ಉಪಜಾತಿ)

ಆತ್ಮಸ್ವಭಾವಂ ಪರಭಾವಭಿನ್ನ -
 ಮಾಪೂರ್ಣಮಾದ್ಯಂತವಿಮುಕ್ತಮೇಕಮ್ |
 ವಿಲೀನಸಂಕಲ್ಪವಿಕಲ್ಪಜಾಲಂ
 ಪ್ರಕಾಶಯನ್ ಶುದ್ಧನಯೋಽಭ್ಯುದೇತಿ ||೧೦||

ಶ್ಲೋಕಾರ್ಥ :- ಆಚಾರ್ಯರು ಶುದ್ಧನಯದ ಅನುಭವ ಮಾಡಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ - [ಅಸ್ಮಿನ್ ಸರ್ವಂಕಷೇ ಧಾಮ್ನಿ ಅನುಭವಂ ಉಪಯಾತೇ] ಈ ಎಲ್ಲ ಭೇದಗಳನ್ನು ಗೌಣಮಾಡುವಂಥ ಯಾವ ಶುದ್ಧನಯದ ವಿಷಯಭೂತವಾದ ಚೈತನ್ಯ-ಚಮತ್ಕಾರ ಮಾತ್ರ ತೇಜಃಪುಂಜನಾದ ಆತ್ಮನಿದ್ದಾನೆ ಅವನ ಅನುಭವವಾದಮೇಲೆ [ನಯಶ್ರೀಃ ನ ಉದಯತಿ] ನಯಗಳ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯು ಉದಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. [ಪ್ರಮಾಣಂ ಅಸ್ತಂ ಏತಿ] ಪ್ರಮಾಣವು ಅಸ್ತವಾಗಿ ಬಿಡುತ್ತದೆ [ಅಪಿ ಚ] ಮತ್ತು [ನಿಶ್ಲೇಪ ಚಕ್ರಂ ಕ್ವಚಿತ್ ಯಾತಿ, ನ ವಿದ್ಯಃ] ನಿಕ್ಷೇಪಗಳ ಸಮೂಹವು ಎಲ್ಲಿ ಹೊರಟುಹೋಗುತ್ತದೆ ಅದನ್ನು ನಾವು ತಿಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ [ಕಿಂ ಅಪರಂ ಅಭಿದಧ್ಮಃ] ಇದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚೇನು ಹೇಳುವುದು ? [ದ್ವೈತಂ ಏವ ನ ಭಾತಿ] ದ್ವೈತವೇ ಪ್ರತಿಭಾಸಿತವಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಭಾವಾರ್ಥ :- ಭೇದವನ್ನು ತೀರ ಗೌಣ ಮಾಡಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ-ಪ್ರಮಾಣ, ನಯ ಮೊದಲಾದವುಗಳ ಭೇದದ ಮಾತಾದರೂ ಏನು ? ಶುದ್ಧ ಅನುಭವವಾದಮೇಲೆ ದ್ವೈತಭಾವವೇ ಭಾಸವಾಗುವುದಿಲ್ಲ, ಏಕಾಕಾರವಾದ ಚಿನ್ಮಾತ್ರವೇ ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ.

ಇಲ್ಲಿ ವಿಜ್ಞಾನಾದ್ವೈತವಾದಿಗಳು ಹಾಗೂ ವೇದಾಂತಿಗಳು ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ - ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಪರಮಾರ್ಥ ರೂಪವಂತೂ ಅದ್ವೈತದ ಅನುಭವವೇ ಇದೆ, ಇದೇ ನಮ್ಮ ಮತವಿದೆ; ಇದರಲ್ಲಿ ತಾವು ವಿಶೇಷವೇನು ಹೇಳಿದಿರಿ ? ಇದರ ಉತ್ತರ :- ನಿಮ್ಮ ಮತದಲ್ಲಿ ಸರ್ವಥಾ ಅದ್ವೈತವನ್ನೇ ಮನ್ನಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಒಂದು ವೇಳೆ ಸರ್ವಥಾ ಅದ್ವೈತವನ್ನೇ ಮನ್ನಿಸಿದರೆ ಬಾಹ್ಯ ವಸ್ತುವಿನ ಅಭಾವವೇ ಆಗಿಬಿಡಬಹುದು ಮತ್ತು ಇಂಥ ಅಭಾವವಂತೂ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ವಿರದ್ಧವಿದೆ. ನಮ್ಮ ಮತದಲ್ಲಿ ನಯಗಳ ವಿವಕ್ಷೆಯಿದೆ ಅದು ಬಾಹ್ಯವಸ್ತುವಿನ ಲೋಪಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಯಾವಾಗ ಶುದ್ಧ ಅನುಭವದಿಂದ ವಿಕಲ್ಪವು ಅಳಿಸಿಹೋಗುವುದು ಆಗ ಆತ್ಮನು ಪರಮಾನಂದಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಪ್ತನಾಗುತ್ತಾನೆ ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಅನುಭವ ಮಾಡಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ "ಶುದ್ಧ ಅನುಭವದಲ್ಲಿ ದ್ವೈತವು ಭಾಸವಾಗುವುದಿಲ್ಲ"ವೆಂದು ಹೇಳಿದೆ. ಒಂದು ವೇಳೆ ಬಾಹ್ಯವಸ್ತುವಿನ ಲೋಪಮಾಡಿಬಿಟ್ಟರೆ ಆತ್ಮನ ಲೋಪವೂ ಕೂಡ ಆಗಬಹುದು ಮತ್ತು ಶೂನ್ಯವಾದದ ಪ್ರಸಂಗವು ಬರಬಹುದು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ನೀವು ಹೇಗೆ ಹೇಳುತ್ತೀರಿ ಹಾಗೆ ವಸ್ತುಸ್ವರೂಪದ ಸಿದ್ಧಿಯಾಗುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ವಸ್ತುಸ್ವರೂಪದ ಯಥಾರ್ಥ ತ್ರದ್ವೆಯಿಲ್ಲದೆ ಯಾವ ಶುದ್ಧ ಅನುಭವಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ ಅದೂ ಕೂಡ ಮಿಥ್ಯಾರೂಪವಿದೆ ; ಶೂನ್ಯದ ಪ್ರಸಂಗ ಬರುವುದರಿಂದ ನಿಮ್ಮ ಅನುಭವವೂ ಆಕಾಶ ಪುಷ್ಪದ ಅನುಭವದಂತಿದೆ. ||೯||

ಮುಂದೆ ಶುದ್ಧನಯದ ಉದಯವಾಗುತ್ತದೆ ಅದರ ಸೂಚನೆಯರೂಪವಾಗಿ ಶ್ಲೋಕ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ, -

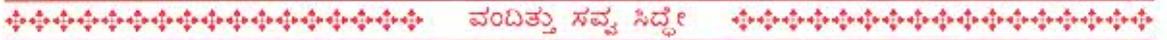
ಶ್ಲೋಕಾರ್ಥ :- [ಶುದ್ಧನಯಃ ಆತ್ಮಸ್ವಭಾವಂ ಪ್ರಕಾಶಯನ್ ಅಭ್ಯುದೇತಿ] ಶುದ್ಧನಯವು ಆತ್ಮಸ್ವಭಾವವನ್ನು ಪ್ರಕಟಪಡಿಸುತ್ತ ಉದಯರೂಪವಾಗುತ್ತದೆ. ಅದು ಆತ್ಮಸ್ವಭಾವವನ್ನು [ಪರಭಾವಭಿನ್ನಂ] ಪರದ್ರವ್ಯ, ಪರದ್ರವ್ಯದಭಾವ ಹಾಗೂ ಪರದ್ರವ್ಯದ ನಿಮಿತ್ತದಿಂದ ಆಗುವಂಥ ತನ್ನ ವಿಭಾವ-ಹೀಗೆ ಪರಭಾವಗಳಿಂದ

(ಮಾಲಿನಿ)

ನ ಹಿ ವಿದಧತಿ ಬದ್ಧಸ್ವಪ್ನಭಾವಾದಯೋಽಮೀ
 ಸ್ಪೃಟಮುಪರಿ ತರಂತೋಽಪೈತ್ಯ ಯತ್ರ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಮ್ |
 ಅನುಭವತು ತಮೇವ ದ್ಯೋತಮಾನಂ ಸಮಂತಾತ್
 ಜಗದಪಗತಮೋಹೀಭೂಯ ಸಮ್ಯಕ್ಸ್ವಭಾವಮ್ ||೧೦||

೨) ಕರ್ಮದ ನಿಮಿತ್ತದಿಂದ ಆಗುವಂಥ ನರ, ನಾರಕ ಮೊದಲಾದ ಪರ್ಯಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಸ್ವರೂಪದಿಂದ ಕಂಡುಬರುತ್ತಾನೆ, ೩) ಶಕ್ತಿಯ ಅವಿಭಾಗ ಪ್ರತಿಚ್ಛೇದ (ಅಂಶ)ಗಳು ಕಡಿಮೆಯೂ ಆಗುತ್ತವೆ ಮತ್ತು ಹೆಚ್ಚೂ ಆಗುತ್ತವೆ-ಇದು ವಸ್ತುಸ್ವಭಾವವಿರುವುದರಿಂದ ಅವನು ನಿತ್ಯ-ನಿಯತ ಏಕರೂಪವಾಗಿ ಕಂಡು ಬರುವುದಿಲ್ಲ, ೪) ಅವನು ದರ್ಶನ, ಜ್ಞಾನ ಮೊದಲಾದ ಅನೇಕ ಗುಣಗಳಿಂದ ವಿಶೇಷರೂಪವಾಗಿ ಕಂಡು ಬರುತ್ತಾನೆ ಮತ್ತು ೫) ಕರ್ಮದ ನಿಮಿತ್ತದಿಂದ ಆಗುವಂಥ ಮೋಹ, ರಾಗ, ದ್ವೇಷ ಮೊದಲಾದ ಪರಿಣಾಮಗಳಿಂದ ಕೂಡಿ ಅವನು ಸುಖ-ದುಃಖರೂಪವಾಗಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತಾನೆ. ಇದೆಲ್ಲವೂ ಅಶುದ್ಧ ದ್ರವ್ಯಾರ್ಥಕರೂಪವಾದ ವ್ಯವಹಾರನಯದ ವಿಷಯವಿದೆ. ಈ ದೃಷ್ಟಿ (ಅಪೇಕ್ಷೆ) ಯಿಂದ ನೋಡಿದರೆ ಇದೆಲ್ಲವೂ ಸತ್ಯಾರ್ಥವಿದೆ. ಆದರೆ ಆತ್ಮನ ಏಕಸ್ವಭಾವವು ಈ ನಯದಿಂದ ಗ್ರಹಣವಾಗುವುದಿಲ್ಲ, ಮತ್ತು ಏಕಸ್ವಭಾವವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಲ್ಲದೆ ಯಥಾರ್ಥವಾದ ಆತ್ಮನನ್ನು ಹೇಗೆ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲಾಗುತ್ತದೆ ? ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಎರಡನೆಯನಯವನ್ನು-ಅದರ ಪ್ರತಿಪಕ್ಷಿಯಾದ ಶುದ್ಧದ್ರವ್ಯಾರ್ಥಕ ನಯವನ್ನು-ಗ್ರಹಣ ಮಾಡಿ ಒಂದು ಅಸಾಧಾರಣ ಜ್ಞಾನಯುಕ್ತನಾದ ಆತ್ಮನ ಭಾವವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಅವನನ್ನು ಶುದ್ಧನಯದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಎಲ್ಲ ಪರದ್ರವ್ಯಗಳಿಂದ ಭಿನ್ನನೂ, ಎಲ್ಲ ಪರ್ಯಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಏಕಾಕಾರನೂ, ಹಾನಿ-ವೃದ್ಧಿಗಳಿಂದ ರಹಿತನೂ, ವಿಶೇಷಗಳಿಂದ ರಹಿತನೂ ಮತ್ತು ನೈಮಿತ್ತಿಕಭಾವಗಳಿಂದ ರಹಿತನನ್ನಾಗಿಯೂ ಆಗಿ ನೋಡಿದರೆ ಎಲ್ಲ (ಐದು) ಭಾವಗಳಿಂದ ಯಾವ ಅನೇಕ ಪ್ರಕಾರತೆಯಿದೆ ಅದು ಅಭೂತಾರ್ಥವಿದೆ-ಅಸತ್ಯಾರ್ಥವಿದೆ.

ವಸ್ತುವಿನ ಸ್ವರೂಪವು ಅನಂತಧರ್ಮಾತ್ಮಕವಾಗಿದೆ, ಅದು ಸ್ಯಾದ್ವಾದದಿಂದ ಯಥಾರ್ಥವಾಗಿ ಸಿದ್ಧವಾಗುತ್ತದೆಂಬುದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಆತ್ಮನೂ ಅನಂತಧರ್ಮವುಳ್ಳವನಿದ್ದಾನೆ. ಅವನ ಕೆಲವು ಧರ್ಮಗಳಂತೂ ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿವೆ ಮತ್ತು ಕೆಲವು ಪುಧ್ಲದ ಸಂಯೋಗದಿಂದ ಆಗುತ್ತವೆ. ಯಾವವು ಕರ್ಮದ ಸಂಯೋಗದಿಂದ ಆಗುತ್ತವೆ ಅವುಗಳಿಂದ ಆತ್ಮನಿಗೆ ಸಂಸಾರದ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯಾಗುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಆ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಸುಖ-ದುಃಖಾದಿಗಳಾಗುತ್ತವೆ ಅವನ್ನು ಭೋಗಿಸುತ್ತಾನೆ. ಇದು ಅನಾದಿಕಾಲದ ಅಜ್ಞಾನದಿಂದಾದ ಈ ಆತ್ಮನ ಪರ್ಯಾಯಬುದ್ಧಿಯಿದೆ; ಅವನಿಗೆ ಅನಾದಿ ಅನಂತವಾದ ಒಂದು ಆತ್ಮನ ಜ್ಞಾನವಿಲ್ಲ. ಇದನ್ನು ತೋರಿಸಿಕೊಡುವಂಥದು ಸರ್ವಜ್ಞರ ಆಗಮವಿದೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಶುದ್ಧದ್ರವ್ಯಾರ್ಥಕನಯದಿಂದ ಆತ್ಮನಿಗೆ ಒಂದು ಅಸಾಧಾರಣವಾದ ಚೈತನ್ಯ ಸ್ವಭಾವವಿದೆ ಅದು ಅಖಂಡ, ನಿತ್ಯ ಮತ್ತು ಅನಾದಿನಿಧನವಿದೆಯೆಂದು ತೋರಿಸಿಕೊಟ್ಟಿದೆ. ಅದನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವುದರಿಂದ ಪರ್ಯಾಯಬುದ್ಧಿಯ ಪಕ್ಷಪಾತವು ಅಳಿಸಿಹೋಗುತ್ತದೆ. ಪರದ್ರವ್ಯಗಳಿಂದ, ಅವುಗಳ ಭಾವಗಳಿಂದ ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ನಿಮಿತ್ತದಿಂದ ಆಗುವಂಥ ತಮ್ಮ ವಿಭಾವಗಳಿಂದ ತಮ್ಮ ಆತ್ಮನನ್ನು ಭಿನ್ನವೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಜೀವವು ಅದರ ಅನುಭವ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಆಗ ಪರದ್ರವ್ಯದ ಭಾವಗಳ ಸ್ವರೂಪವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸುವುದಿಲ್ಲ ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಕರ್ಮಬಂಧವಾಗುವುದಿಲ್ಲ; ಮತ್ತು ಸಂಸಾರದಿಂದ ನಿವೃತ್ತಿಯಾಗಿಬಿಡುತ್ತದೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಪರ್ಯಾಯಾರ್ಥಕರೂಪವಾದ ವ್ಯವಹಾರವನ್ನು ಗೋಮಾಡಿ ಅಭೂತಾರ್ಥ (ಅಸತ್ಯಾರ್ಥ) ವೆಂದು

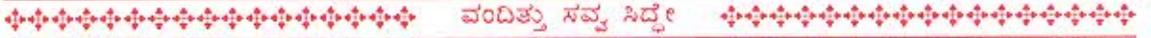
(ಶಾರ್ದೂಲವಿಕ್ರೀಡಿತಂ)

ಭೂತಂ ಭಾಂತಮಭೂತವೇವ ರಭಸಾನ್ನಿರ್ಭಿದ್ಯ ಬಂಧಂ ಸುಧೀ-
ರ್ಯದ್ಯಂತಃ ಕಿಲ ಕೋಽಪ್ಯಹೋ ಕಲಯತಿ ವ್ಯಾಹತ್ಯ ಮೋಹಂ ಹಠಾತ್ |
ಆತ್ಮಾತ್ಮಾನುಭವೈಕಗಮ್ಯಮಹಿಮಾ ವ್ಯಕ್ತೋಽಯಮಾಸ್ತೇ ಧ್ರುವಂ
ನಿತ್ಯಂ ಕರ್ಮಕಲಂಕಪಂಕವಿಕಲೋ ದೇವಃ ಸ್ವಯಂ ಶಾಶ್ವತಃ ||೧೧೨||

ಹೇಳಿದೆ. ಮತ್ತು ಶುದ್ಧ ನಿಶ್ಚಯನಯವನ್ನು ಸತ್ಕಾರ್ಥವೆಂದು ಹೇಳಿ ಅದರ ಅವಲಂಬನೆ ಮಾಡಿಸಿದೆ. ವಸ್ತುಸ್ವರೂಪದ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾದ ನಂತರ ಅದರ ಅವಲಂಬನೆಯೂ ಉಳಿಯಲಾರದು. ಈ ಕಥನದಿಂದ ಶುದ್ಧನಯವನ್ನು ಸತ್ಕಾರ್ಥವೆಂದು ಹೇಳಿದೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಅಶುದ್ಧನಯವು ಸರ್ವಥಾ ಅಸತ್ಕಾರ್ಥವೇ ಇದೆಯೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬಾರದು. ಹೀಗೆ ಮನ್ನಿಸುವುದರಿಂದ ಯಾವ ವೇದಾಂತ ಮತದವರು ಸಂಸಾರವನ್ನು ಸರ್ವಥಾ ಅವಸ್ತುವೆಂದು ಮನ್ನಿಸುತ್ತಾರೆ ಹಾಗೆ ಅವರ ಸರ್ವಥಾ ಏಕಾಂತಪಕ್ಷವು ಬಂದುಬಿಟ್ಟಿತು ಮತ್ತು ಅದರಿಂದ ಮಿಥ್ಯಾತ್ವವು ಬರಬಹುದು. ಹೀಗೆ ಈ ಶುದ್ಧನಯದ ಅವಲಂಬನೆಯೂ ಕೂಡ ವೇದಾಂತಿಗಳ ಹಾಗೆ ಮಿಥ್ಯಾದೃಷ್ಟಿತನವನ್ನು ತರಬಹುದು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಎಲ್ಲ ನಯಗಳಲ್ಲಿ ಕಥಂಚಿತ್ ಸತ್ಕಾರ್ಥದ ಶ್ರದ್ಧೆ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಸಮ್ಯಗ್ದೃಷ್ಟಿಯಾಗಿಬಿಡುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯಿದೆ. ಈ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಸ್ಯಾದ್ವಾದವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಜಿನಮತದ ಸೇವನೆಮಾಡಬೇಕು, ಮುಖ್ಯ-ಗೌಣ ಕಥನಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಸರ್ವಥಾ ಏಕಾಂತಪಕ್ಷವನ್ನು ಹಿಡಿಯಬಾರದು. ಈ ಗಾಢಾಸೂತ್ರದ ವಿವೇಚನೆ ಮಾಡುತ್ತ ಟೀಕಾಕಾರರಾದ ಆಚಾರ್ಯರೂ ಕೂಡ ಆತ್ಮನು ವ್ಯವಹಾರನಯದ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಯಾವ ಬದ್ಧಸ್ವಪ್ನ ಮೊದಲಾದರೂಪವಾಗಿ ಕಂಡು ಬರುತ್ತಾನೆ ಅದು ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದತೂ ಸತ್ಕಾರ್ಥವೇ ಇದೆ ; ಆದರೆ ಶುದ್ಧನಯದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಬದ್ಧಸ್ವಪ್ನತ್ವ ಮೊದಲಾದವು ಅಸತ್ಕಾರ್ಥವೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಕಥನದಲ್ಲಿ ಟೀಕಾಕಾರರಾದ ಆಚಾರ್ಯರು ಸ್ಯಾದ್ವಾದವನ್ನು ತೋರಿಸಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

ನಯವಿದೆ ಇದು ಶ್ರುತಜ್ಞಾನ-ಪ್ರಮಾಣದ ಅಂಶವಿದೆ; ಶ್ರುತಜ್ಞಾನವು ವಸ್ತುವನ್ನು ಪರೋಕ್ಷವಾಗಿ ತಿಳಿಸಿಕೊಡುತ್ತದೆ ; ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಈ ನಯವೂ ಕೂಡ ಪರೋಕ್ಷವಾಗೇ ತಿಳಿಸಿಕೊಡುತ್ತದೆಂದು ಇಲ್ಲಿ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಶುದ್ಧದ್ರವ್ಯಾರ್ಥಿಕನಯದ ವಿಷಯಭೂತವಾದ ಬದ್ಧಸ್ವಪ್ನ ಮೊದಲಾದ ಐದು ಭಾವಗಳಿಂದ ರಹಿತನಾದ ಆತ್ಮನು ಚೈತನ್ಯಶಕ್ತಿಮಾತ್ರನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಆ ಶಕ್ತಿಯಂತೂ ಆತ್ಮನಲ್ಲಿ ಪರೋಕ್ಷವಾಗಿ ಇದ್ದೇ ಇದೆ; ಮತ್ತು ಅದರ ವ್ಯಕ್ತತೆಯು ಕರ್ಮಸಂಯೋಗದಿಂದ ಮತಿ, ಶ್ರುತ ಮೊದಲಾದ ಜ್ಞಾನರೂಪವಾಗಿದೆ, ಅದು ಕಥಂಚಿತ್ ಅನುಭವಗೋಚರವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷರೂಪವೆಂದೂ ಹೇಳಲಾಗುತ್ತದೆ. ಮತ್ತು ಸಂಪೂರ್ಣ ಜ್ಞಾನವು-ಕೇವಲಜ್ಞಾನವು ಒಂದುವೇಳೆ ಭದ್ರಸ್ವನಿಗೆ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ-ಈ ಶುದ್ಧನಯವು ಆತ್ಮನ ಕೇವಲ-ಜ್ಞಾನರೂಪವನ್ನು ಪರೋಕ್ಷ ತೋರಿಸಿಕೊಡುತ್ತದೆ. ಎಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಜೀವನು ಈ ನಯವನ್ನು ತಿಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ ಅದುವರೆಗೆ ಆತ್ಮನ ಪೂರ್ಣರೂಪದ ಜ್ಞಾನ-ಶ್ರದ್ಧೆಗಳಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ತ್ರಿಗುರುಗಳು ಈ ಶುದ್ಧನಯವನ್ನು ಪ್ರಕಟಮಾಡಿ, ಬದ್ಧಸ್ವಪ್ನತ್ವ ಮೊದಲಾದ ಐದು ಭಾವಗಳಿಂದ ರಹಿತನಾದ ಪೂರ್ಣಜ್ಞಾನಘನಸ್ವಭಾವಿಯಾದ ಆತ್ಮನನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಶ್ರದ್ಧೆ ಮಾಡಬೇಕು, ಪರ್ಯಾಯಬುದ್ಧಿಯಿರಕೂಡದೆಂದು ಉಪದೇಶ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ.

ಪ್ರಶ್ನೆ :- ಇಂಥ ಆತ್ಮನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿಯಂತೂ ಕಂಡುಬರುವುದಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ನೋಡದೆ ಶ್ರದ್ಧೆ ಮಾಡುವುದು ಅಸತ್‌ಶ್ರದ್ಧೆಯಿದೆ.

ಜೋ ಪಸ್ಸದಿ ಅಪ್ಪಾಣಂ ಆಬದ್ಧಪುಟ್ಟಂ ಅಣ್ಣಾಮವಿಸೇಸಂ |

* ಅಪದೇಸಸಂತಮಜ್ಜಂ ಪಸ್ಸದಿ ಜಿಣಸಾಸಣಂ ಸವ್ವಂ ||೧೫||

ಯಃ ಪಶ್ಯತಿ ಆತ್ಮಾನಂ ಆಬದ್ಧಸ್ಪೃಷ್ಟಮನನ್ಯಮವಿಶೇಷಮ್ |

ಅಪದೇಶಸಾಂತಮಧ್ಯಂ ಪಶ್ಯತಿ ಜಿನಶಾಸನಂ ಸರ್ವಮ್ ||೧೫||

ತನ್ನ ಬಲದಿಂದ (ಪುರುಷಾರ್ಥದಿಂದ) [ವ್ಯಾಹತ್ಯ] ತಡೆದು ಇಲ್ಲವೆ ನಾಶಮಾಡಿ [ಅಂತಃ] ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿ [ಕಿಲ ಅಹೋ ಕಲಯತಿ] ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿದರೆ-ನೋಡಿದರೆ [ಅಯಂ ಆತ್ಮಾ] ಈ ಆತ್ಮನು [ಆತ್ಮ-ಅನುಭವ-ಏಕ-ಗಮ್ಯ-ಮಹಿಮಾ] ತನ್ನ ಅನುಭವದಿಂದಲೇ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲು ಯೋಗ್ಯವಾದ ಯಾವನ ಪ್ರಕಟಮಹಿಮೆಯಿದೆ ಅಂಥ [ವ್ಯಕ್ತಃ] ವ್ಯಕ್ತ (ಅನುಭವಗೋಚರ), [ಧ್ರುವಂ] ನಿಶ್ಚಲ, [ಶಾಶ್ವತಃ] ಶಾಶ್ವತ, [ನಿಶ್ಯಂ ಕರ್ಮ-ಕಲಂಕ-ಪಂಕ-ವಿಕಲಃ] ನಿಶ್ಯ, ಕರ್ಮಕಲಂಕ-ಕೆಸರಿನಿಂದ ರಹಿತ [ಸ್ವಯಂ ದೇವಃ] ಸ್ವತಃ ಹೀಗೆ ಸ್ತುತಿಮಾಡಲು ಯೋಗ್ಯನಾದ ದೇವನು [ಆಸ್ತೇ] ವಿರಾಜಮಾನನಾಗಿದ್ದಾನೆ.

ಭಾವಾರ್ಥ :- ಶುದ್ಧನಯದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಿದರೆ ಎಲ್ಲ ಕರ್ಮಗಳಿಂದ ರಹಿತನಾದ, ಚೈತನ್ಯ ಮಾತ್ರನಾದ, ಅವಿನಾಶಿ ಆತ್ಮದೇವನು ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿ ಸ್ವತಃ ವಿರಾಜಮಾನನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಪ್ರಾಣಿಯು-ಪರ್ಯಾಯಬುದ್ಧಿಯ ಬಹಿರಾತ್ಮನು-ಅವನನ್ನು ಹೊರಗೆ ಹುಡುಕುತ್ತಾನೆ, ಇದು ದೊಡ್ಡ ಅಜ್ಞಾನವಿದೆ. ||೧೨||

ಈಗ 'ಶುದ್ಧನಯದ ವಿಷಯಭೂತವಾದ ಆತ್ಮನ ಅನುಭೂತಿಯೇ ಜ್ಞಾನದ ಅನುಭೂತಿಯಿದೆ'ಯೆಂದು ಮುಂದಿನ ಗಾಥೆಯ ಸೂಚನೆಯ ಅರ್ಥರೂಪವಾಗಿ ಕಲಶಕಾವ್ಯ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ, -

ಶ್ಲೋಕಾರ್ಥ :- [೧೩] ಈ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ [ಯಾ ಶುದ್ಧನಯಾತ್ಮಿಕಾ ಆತ್ಮ-ಅನುಭೂತಿಃ] ಯಾವ ಪೂರ್ವಕಥಿತ ಶುದ್ಧನಯಸ್ವರೂಪವಾದ ಆತ್ಮನ ಅನುಭೂತಿಯಿದೆ [ಇಯಂ ಏವ ಕಿಲ ಜ್ಞಾನ-ಅನುಭೂತಿಃ] ಅದೇ ನಿಜವಾಗಿ ಜ್ಞಾನದ ಅನುಭೂತಿಯಿದೆ, [೧೩ ಬುದ್ಧ್ಯಾ] ಇದನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಮತ್ತು [ಆತ್ಮನಿ-ಆತ್ಮಾನಂ ಸುನಿಷ್ಠಕಂಪಂ ನಿವೇಶ್ಯ] ಆತ್ಮನಲ್ಲಿ ಆತ್ಮನನ್ನು ನಿಶ್ಚಲವಾಗಿ ಸ್ಥಾಪನೆ ಮಾಡಿ, [ನಿಶ್ಯಂ ಸಮಂತಾತ್ ಏಕಃ ಅವಬೋಧ-ಘನಃ ಅಸ್ತಿ] 'ಯಾವಾಗಲೂ ಎಲ್ಲ ಕಡೆಯಿಂದಲೂ ಒಬ್ಬ ಜ್ಞಾನಘನನಾದ ಆತ್ಮನಿದ್ದಾನೆ'ಂದು ನೋಡಬೇಕಾಗುವುದು.

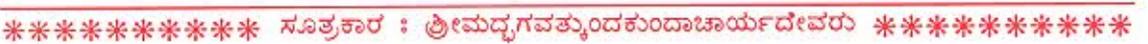
ಭಾವಾರ್ಥ :- ಮೊದಲು ಸಮ್ಯಗ್‌ರ್ಥನವನ್ನು ಪ್ರಧಾನಮಾಡಿ ಹೇಳಲಾಗಿತ್ತು ; ಈಗ ಶುದ್ಧನಯದ ವಿಷಯಸ್ವರೂಪವಾದ ಆತ್ಮನ ಅನುಭೂತಿಯೇ ಸಮ್ಯಕ್‌ಜ್ಞಾನವಿದೆಯೆಂದು ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಮುಖ್ಯಮಾಡಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ||೧೩||

ಈಗ ಈ ಅರ್ಥರೂಪದ ಗಾಥೆಯನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ, -

ಆವನಾತ್ಮನನಬದ್ಧಸ್ಪೃಷ್ಟಮನನ್ಯನಿಯತಾವಿಶೇಷಮಸಂಯುಕ್ತವೆಂಬ |

ಭಾವದಿಂ ನೋಳ್ವಾತನೆಲ್ಲ ದ್ರವ್ಯ-ಭಾವಶ್ರುತ ಜಿನಶಾಸನವನೋಡುವನು ||೧೫||

* ಪಾರಾಂತರ : ಅಪದೇಸಸಂತಮಜ್ಜಂ

ಯೇಯಮಬದ್ಧಸ್ತುಷ್ಟಸ್ಥಾನನ್ಯಸ್ಯ ನಿಯತಸ್ಯಾವಿಶೇಷಸ್ಯಾಸಂಯುಕ್ತಸ್ಯ ಚಾತ್ಮನೋಽನುಭೂತಿಃ ಸಾ ಖಲ್ವಖಿಲಸ್ಯ ಜಿನಶಾಸನಸ್ಯಾನುಭೂತಿಃ, ಶ್ರುತಜ್ಞಾನಸ್ಯ ಸ್ವಯಮಾತ್ಮತ್ವಾತ್ ; ತತೋ ಜ್ಞಾನಾನುಭೂತಿರೇವಾತ್ಮಾನುಭೂತಿಃ | ಕಿಂತು ತದಾನೀಂ ಸಾಮಾನ್ಯವಿಶೇಷಾವಿಭಾವತಿರೋಭಾವಾಭ್ಯಾಮನುಭೂಯಮಾನಮಪಿ ಜ್ಞಾನಮಬುದ್ಧಲುಬ್ಧಾನಾಂ ನ ಸ್ವದತೇ | ತಥಾ ಹಿ -

ಯಥಾ ವಿಚಿತ್ರವ್ಯಂಜನಸಂಯೋಗೋಪಜಾತಸಾಮಾನ್ಯವಿಶೇಷತಿರೋಭಾವಾವಿಭಾವಾಭ್ಯಾಮನುಭೂಯಮಾನಂ ಲವಣಂ ಲೋಕಾನಾಂ ಮಬುದ್ಧಾನಾಂ ವ್ಯಂಜನಲುಬ್ಧಾನಾಂ ಸ್ವದತೇ, ನ ಪುನರನ್ಯಸಂಯೋಗಶೂನ್ಯತೋಪಜಾತಸಾಮಾನ್ಯವಿಶೇಷಾವಿಭಾವತಿರೋಭಾವಾಭ್ಯಾಮ್ ; ಅಥ ಚ ಯದೇವ ವಿಶೇಷಾವಿಭಾವೇನಾನುಭೂಯಮಾನಂ ಲವಣಂ ತದೇವ ಸಾಮಾನ್ಯವಿಭಾವೇನಾಪಿ |

ಗಾಥೆ - ೧೫

ಗಾಥಾರ್ಥ :- [ಬೋ] ಯಾವ ಪುರುಷನು [ಅಪ್ಯಾಣಂ] ಆತ್ಮನನ್ನು [ಅಬದ್ಧಪುಟಂ ಅಣ್ಣಂ ಅವಿಶೇಷಂ] ಅಬದ್ಧಸ್ತುಷ್ಟ, ಅನನ್ಯ, ಅವಿಶೇಷ (ಹಾಗೂ ಉಪಲಕ್ಷಣದಿಂದ ನಿಯತ ಮತ್ತು ಅಸಂಯುಕ್ತ) ವಾಗಿ [ಪಸ್ವದಿ] ನೋಡುತ್ತಾನೆ ಅವನು [ಸವ್ಯಂ ಜಿಣಸಾಸಣಂ] ಎಲ್ಲ ಜಿನಶಾಸನವನ್ನು [ಪಸ್ವದಿ] ನೋಡುತ್ತಾನೆ, - ಆ ಜಿನಶಾಸನವು [ಅಪದೇಶಸಂತಮಜ್ಜಂ]* ಬಾಹ್ಯ ದ್ರವ್ಯಶ್ರುತ ಹಾಗೂ ಅಭ್ಯಂತರ ಜ್ಞಾನರೂಪವಾದ ಭಾವಶ್ರುತವುಳ್ಳದ್ದಿದೆ.

ಟೀಕೆ :- ಅಬದ್ಧಸ್ತುಷ್ಟ, ಅನನ್ಯ, ನಿಯತ, ಅವಿಶೇಷ ಮತ್ತು ಅಸಂಯುಕ್ತ ಹೀಗೆ ಐದು ಭಾವಸ್ವರೂಪವಾಗಿ ಯಾವ ಆತ್ಮನ ಅನುಭೂತಿಯಿದೆ ಅದು ನಿಶ್ಚಯದಿಂದ ಸಮಸ್ತ ಜಿನಶಾಸನದ ಅನುಭೂತಿಯಿದೆ; ಏಕೆಂದರೆ ಶ್ರುತಜ್ಞಾನವು ಸ್ವತಃ ಆತ್ಮವೇ ಇದೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಜ್ಞಾನದ ಅನುಭೂತಿಯೇ ಆತ್ಮನ ಅನುಭೂತಿಯಿದೆ. ಆದರೆ ಈಗ ಅಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯಜ್ಞಾನದ ಅವಿಭಾವ (ಪ್ರಕಟತೆ) ಮತ್ತು ವಿಶೇಷ ಜ್ಞೇಯಾಕಾರಜ್ಞಾನದ ತಿರೋಭಾವ (ಆಚ್ಛಾದನೆ) ದಿಂದ ಯಾವಾಗ ಜ್ಞಾನಮಾತ್ರದ ಅನುಭವಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ ಆಗ ಜ್ಞಾನವು ಪ್ರಕಟ ಅನುಭವದಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತದೆ, ಆದರೂ ಯಾರು ಅಜ್ಞಾನಿಯಿದ್ದಾರೆ, ಜ್ಞೇಯಗಳಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತರಾಗಿದ್ದಾರೆ ಅವರಿಗೆ ಅದು ಸ್ವಾದದಲ್ಲಿ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಇದನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾದ ದೃಷ್ಟಾಂತದಿಂದ ತೋರಿಸಿಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಹೇಗೆ ಅನೇಕ ಪ್ರಕಾರದ ತರಕಾರಿ ಮೊದಲಾದ ಆಹಾರದ ಸಂಬಂಧದಿಂದ ಉತ್ಪನ್ನವಾದ ಸಾಮಾನ್ಯ ಲವಣದ ತಿರೋಭಾವ ಮತ್ತು ವಿಶೇಷ ಲವಣದ ಅವಿಭಾವದಿಂದ ಅನುಭವದಲ್ಲಿ ಬರುವಂಥ ಯಾವ (ಸಾಮಾನ್ಯದ ತಿರೋಭಾವರೂಪ ಮತ್ತು ತರಕಾರಿ ಮೊದಲಾದವುಗಳ ಸ್ವಾದಭೇದದಿಂದ ಭೇದರೂಪ-ವಿಶೇಷರೂಪ) ಲವಣವಿದೆ ಅದರ ಸ್ವಾದವು ಅಜ್ಞಾನಿಯಾದ, ತರಕಾರಿಲೋಲುಪಿಯಾದ ಮನುಷ್ಯರಿಗೆ ಬರುತ್ತದೆ ಆದರೆ ಅನ್ಯದ ಸಂಬಂಧರಹಿತತೆಯಿಂದ ಉತ್ಪನ್ನವಾದ ಸಾಮಾನ್ಯದ ಅವಿಭಾವ ಮತ್ತು ವಿಶೇಷದ ತಿರೋಭಾವದಿಂದ ಅನುಭವದಲ್ಲಿ ಬರುವಂಥ ಯಾವ ಏಕಾಕಾರವಾದ ಅಭೇದರೂಪಲವಣವಿದೆ ಅದರ ಸ್ವಾದವು ಬರುವುದಿಲ್ಲ; ಮತ್ತು ಪರಮಾರ್ಥದಿಂದ ನೋಡಿದರೆ ವಿಶೇಷದ ಅವಿಭಾವದಿಂದ ಅನುಭವದಲ್ಲಿ ಬರುವಂಥ (ಕ್ಷಾರರಸರೂಪವಾದ) ಲವಣವೇ ಸಾಮಾನ್ಯದ ಅವಿಭಾವದಿಂದ ಅನುಭವದಲ್ಲಿ ಬರುವಂಥ (ಕ್ಷಾರರಸರೂಪವಾದ) ಲವಣವಿದೆ. ಹೀಗೆ ಅನೇಕ ಪ್ರಕಾರದ

* ಅಪದೇಶ = ದ್ರವ್ಯಶ್ರುತ ; ಸಾಂತ = ಜ್ಞಾನರೂಪ ಭಾವಶ್ರುತ.

(ಅನುಷ್ಠಾಪ್ತು)

ಏಷ ಜ್ಞಾನಘನೋ ನಿತ್ಯಮಾತ್ಮಾ ಸಿದ್ಧಿಮಭೀಪ್ಸುಭಿಃ |

ಸಾಧ್ಯಸಾಧಕಭಾವೇನ ದ್ವಿದೈಕಃ ಸಮುಪಾಸ್ಯತಾಮ್ ||೧೧೫||

ಪರ್ಯಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಏಕರೂಪನಿಶ್ಚಲ, ತನ್ನ ಗುಣಗಳಲ್ಲಿ ಏಕರೂಪ, ಪರನಿಮಿತ್ತದಿಂದ ಉತ್ಪನ್ನವಾದ ಭಾವಗಳಿಂದ ಭಿನ್ನ, ತನ್ನ ಸ್ವರೂಪದ ಅನುಭವವು ಜ್ಞಾನದ ಅನುಭವವಿದೆ ; ಮತ್ತು ಈ ಅನುಭವವು ಭಾವಶ್ರುತಜ್ಞಾನರೂಪವಾದ ಜಿನತಾಸನದ ಅನುಭವವಿದೆ. ಶುದ್ಧನಯದಿಂದ ಇದರಲ್ಲಿ ಯಾವ ಭೇದವಿಲ್ಲ.

ಈಗ ಇದೇ ಅರ್ಥದ ಕಲಶರೂಪಕಾವ್ಯವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ, -

ಶ್ಲೋಕಾರ್ಥ :- ಆಚಾರ್ಯರು ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ [ಪರಮಂ ಮಹಃ ನಃ ಅಸ್ತು] ನಮಗೆ ಆ ಉತ್ಕೃಷ್ಟವಾದ ತೇಜ-ಪ್ರಕಾಶವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಲಿ [ಯತ್ ಸಕಲಕಾಲಂ ಚಿದ್-ಉಚ್ಚಲನ ನಿರ್ಭರಂ] ಯಾವ ತೇಜಸ್ಸು ಸದಾಕಾಲ ಚೈತನ್ಯದ ಪರಿಣಮನದಿಂದ ಪರಿಪೂರ್ಣವಿದೆ, [ಉಲ್ಲಸತ್-ಲವಣ-ಖಿಲ್ಕ-ಲೀಲಾಯಿತಂ] ಹೇಗೆ ಉಪ್ಪಿನ ಹರಳು ಒಂದು ಕ್ಷಾರರಸದಲೀಲೆಯ ಅವಲಂಬನೆ ಮಾಡುತ್ತದೆ; ಅದೇ ಪ್ರಕಾರ ಯಾವ ತೇಜಸ್ಸು [ಏಕ-ರಸಂ-ಅಲಂಬತೇ] ಒಂದು ಜ್ಞಾನರಸಸ್ವರೂಪದ ಅವಲಂಬನೆ ಮಾಡುತ್ತದೆ; [ಅಖಂಡಿತಂ] ಯಾವ ತೇಜಸ್ಸು ಅಖಂಡಿತವಾಗಿದೆ- ಯಾವ ಜ್ಞೇಯಗಳ ಆಕಾರರೂಪಗಳು ಅಖಂಡವಾಗುವುದಿಲ್ಲ, [ಅನಾಕುಲಂ] ಯಾವುದು ಅನಾಕುಲವಿದೆ-ಯಾವುದರಲ್ಲಿ ಕರ್ಮಗಳ ನಿಮಿತ್ತದಿಂದ ಆಗುವಂಥ ರಾಗಾದಿಗಳಿಂದ ಉತ್ಪನ್ನವಾದ ಆಕುಲತೆಯಿಲ್ಲ, [ಅನಂತಂ ಅಂತಃ ಬಹಿಃ ಜ್ವಲತ್] ಯಾವುದು ಅವಿನಾಶಿರೂಪದಿಂದ ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಬಾಹ್ಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟದೈವ್ಯಮಾನವಿದೆ-ತಿಳಿವಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತದೆ, [ಸಹಜಂ] ಯಾವುದು ಸ್ವಭಾವದಿಂದಾಗಿದೆ, ಯಾವುದನ್ನು ಯಾರೂ ರಚನೆಮಾಡಿಲ್ಲ ಮತ್ತು [ಸದಾ ಉದ್ವಿಲಾಸಂ] ಯಾವಾಗಲೂ ಯಾವುದರ ವಿಲಾಸವು ಉದಯರೂಪವಾಗಿದೆ-ಯಾವುದು ಏಕರೂಪದಿಂದ ಪ್ರತಿಭಾಸಮಾನವಾಗಿದೆ.

ಭಾವಾರ್ಥ :- ಈ ಜ್ಞಾನಾನಂದಮಯವೂ ಏಕಾಕಾರಸ್ವರೂಪವೂ ಆದ ಜ್ಯೋತಿಯು ನಮಗೆ ಯಾವಾಗಲೂ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿರಲೆಂದು ಆಚಾರ್ಯದೇವರು ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ ||೧೧೫||

ಈಗ ಮುಂದಿನ ಗಾಥೆಯ ಸೂಚನಾರೂಪವಾದ ಶ್ಲೋಕವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ, -

ಶ್ಲೋಕಾರ್ಥ :- [ಏಷಃ ಜ್ಞಾನಘನಃ ಆತ್ಮಾ] ಈ (ಮೊದಲು ಹೇಳಿದ) ಜ್ಞಾನರೂಪಿಯಾದ ಆತ್ಮನು, [ಸಿದ್ಧಿಂ ಅಭೀಪ್ಸುಭಿಃ] ಸ್ವರೂಪಪ್ರಾಪ್ತಿಯ ಇಚ್ಛೆಯುಳ್ಳ ಪುರುಷರಿಗೆ [ಸಾಧ್ಯಸಾಧಕಭಾವೇನ] ಸಾಧ್ಯಸಾಧಕಭಾವದ ಭೇದದಿಂದ [ದ್ವಿಧಾ] ಎರಡು ಪ್ರಕಾರಗಳಿಂದ [ಏಕಃ] ಒಬ್ಬನನ್ನೇ [ನಿತ್ಯಂ ಸಮುಪಾಸ್ಯತಾಂ] ನಿತ್ಯಸೇವನೆ ಮಾಡಲು ಯೋಗ್ಯವಾಗಿದ್ದಾನೆ; ಅವನ ಸೇವನೆ ಮಾಡಿರಿ.

ಭಾವಾರ್ಥ :- ಜ್ಞಾನಸ್ವರೂಪನಾದ ಆತ್ಮನಂತೂ ಒಬ್ಬನೇ ಇದ್ದಾನೆ ಆದರೆ ಅವನ ಪೂರ್ಣರೂಪವು ಸಾಧ್ಯಭಾವವಿದ್ದರೆ ಅಪೂರ್ಣರೂಪವು ಸಾಧಕಭಾವವಿದೆ ; ಹೀಗೆ ಭಾವಭೇದದಿಂದ ಎರಡು ಪ್ರಕಾರಗಳಿಂದ ಒಬ್ಬನನ್ನೇ ಸೇವನೆ ಮಾಡಬೇಕಾಗುವುದು. ||೧೧೫||

ಈಗ ದರ್ಶನ-ಜ್ಞಾನ-ಚಾರಿತ್ರರೂಪವು ಸಾಧಕಭಾವವಿದೆಯೆಂಬುದನ್ನು ಈ ಗಾಥೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ,-

ದಂಸಣಣಾಣಚರಿತ್ರಾಣಿ ಸೇವಿದವ್ವಾಣಿ ಸಾಹುಣಾ ಣಿಚ್ಚಂ |

ತಾಣಿ ಪುಣ ಜಾಣ ತಿಣ್ಣಿ ವಿ ಅಪ್ಪಾಣಂ ಚೇವ ಣಿಚ್ಚಯದೋ ||೧೬||

ದರ್ಶನಜ್ಞಾನಚರಿತ್ರಾಣಿ ಸೇವಿತವ್ಯಾನಿ ಸಾಧುನಾ ನಿತ್ಯಮ್ |

ತಾನಿ ಪುನರ್ಜಾನೀಹಿ ತ್ರೀಣ್ಯಪ್ಯಾತ್ಮಾನಂ ಚೈವ ನಿಶ್ಚಯತಃ ||೧೬||

ಯೇನೈವ ಹಿ ಭಾವೇನಾತ್ಮಾ ಸಾಧ್ಯಃ ಸಾಧನಂ ಚ ಸ್ಯಾತ್ತೇನೈವಾಯಂ ನಿತ್ಯಮುಪಾಸ್ಯ ಇತಿ ಸ್ವಯಮಾಕೂಯ ಪರೇಷಾಂ ವ್ಯವಹಾರೇಣ ಸಾಧುನಾ ದರ್ಶನಜ್ಞಾನಚಾರಿತ್ರಾಣಿ ನಿತ್ಯಮುಪಾಸ್ಯಾನೀತಿ ಪ್ರತಿಪಾದ್ಯತೇ | ತಾನಿ ಪುನಸ್ತ್ರೀಣ್ಯಪಿ ಪರಮಾರ್ಥೇನಾತ್ಮೈಕ ಏವ, ವಸ್ತುಂತರಾಭಾವಾತ್ | ಯಥಾ ದೇವದತ್ತಸ್ಯ ಕಸ್ಯಚಿತ್ ಜ್ಞಾನಂ ಶ್ರದ್ಧಾನಮನುಚರಣಂ ಚ ದೇವದತ್ತಸ್ವಭಾವಾನತಿಕ್ರಮಾದ್ದೇವದತ್ತ ಏವ, ನ ವಸ್ತುಂತರಮ್ ; ತಥಾತ್ಮನ್ಯಪ್ಯಾತ್ಮನೋ ಜ್ಞಾನಂ ಶ್ರದ್ಧಾನಮನುಚರಣಂ ಚಾತ್ಮಸ್ವಭಾವಾನತಿಕ್ರಮಾದಾತ್ಮೈವ, ನ ವಸ್ತುಂತರಮ್ | ತತ ಆತ್ಮಾ ಏಕ ಏವೋಪಾಸ್ಯ ಇತಿ ಸ್ವಯಮೇವ ಪ್ರದ್ಯೋತತೇ | ಸ ಕಿಲ -

ಗಾಥೆ - ೧೬

ಗಾಥಾರ್ಥ :- [ಸಾಹುಣಾ] ಸಾಧು ಪುರುಷನಿಗೆ [ದಂಸಣಣಾಣಚರಿತ್ರಾಣಿ] ದರ್ಶನ, ಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಚಾರಿತ್ರಗಳು [ಣಿಚ್ಚಂ] ಯಾವಾಗಲೂ [ಸೇವಿದವ್ವಾಣಿ] ಸೇವನೆ ಮಾಡಲು ಯೋಗ್ಯವಾಗಿವೆ; [ಪುಣ] ಮತ್ತು [ತಾಣಿ ತಿಣ್ಣಿ ವಿ] ಈ ಮೂರನ್ನೂ [ಣಿಚ್ಚಯದೋ] ನಿಶ್ಚಯನಯದಿಂದ [ಅಪ್ಪಾಣಂ ಚೇವ] ಒಬ್ಬ ಆತ್ಮನೆಂದೇ [ಜಾಣ] ತಿಳಿ.

ಟೀಕೆ :- ಈ ಆತ್ಮನು ಯಾವ ಭಾವದಿಂದ ಸಾಧ್ಯ ಹಾಗೂ ಸಾಧನರೂಪವಾಗಿದ್ದಾನೆ ಆ ಭಾವದಿಂದಲೇ ನಿತ್ಯಸೇವನೆ ಮಾಡಲು ಯೋಗ್ಯನಿದ್ದಾನೆಂದು ಸ್ವತಃ ವಿಚಾರಮಾಡಿ 'ಸಾಧುಪುರುಷನಿಗೆ ದರ್ಶನಜ್ಞಾನಚಾರಿತ್ರಗಳು ಯಾವಾಗಲೂ ಸೇವನೆ ಮಾಡಲು ಯೋಗ್ಯವಾಗಿವೆ'ಯೆಂದು ಇತರರಿಗೆ ವ್ಯವಹಾರದಿಂದ ಪ್ರತಿಪಾದನೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಪರಮಾರ್ಥದಿಂದ ನೋಡಿದರೆ ಇವು ಮೂರೂ ಒಂದು ಆತ್ಮವೇ ಇವೆ; ಏಕೆಂದರೆ ಅವು ಬೇರೆ ವಸ್ತುವಲ್ಲ; ಆದರೆ ಆತ್ಮನ ಪರ್ಯಾಯಗಳೇ ಆಗಿವೆ. ಹೇಗೆ ದೇವದತ್ತನೆಂಬ ಹೆಸರಿನ ಪುರುಷನ ಜ್ಞಾನ, ಶ್ರದ್ಧೆ ಮತ್ತು ಆಚರಣೆಗಳು ದೇವದತ್ತನ ಸ್ವಭಾವದ ಉಲ್ಲಂಘನೆ ಮಾಡದಿರುವುದರಿಂದ (ಅವು) ದೇವದತ್ತನೇ ಆಗಿವೆ- ಇತರ ವಸ್ತುಗಳಲ್ಲ, ಇದೇ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಆತ್ಮನಲ್ಲೂ ಆತ್ಮನ ಜ್ಞಾನ, ಶ್ರದ್ಧೆ ಮತ್ತು ಆಚರಣೆಗಳು ಆತ್ಮನ ಸ್ವಭಾವದ ಉಲ್ಲಂಘನೆ ಮಾಡದಿರುವುದರಿಂದ ಆತ್ಮವೇ ಆಗಿವೆ-ಇತರ ವಸ್ತುವಲ್ಲ; ಆದುದರಿಂದ ಒಬ್ಬ ಆತ್ಮನೇ ಸೇವನೆ ಮಾಡಲು ಯೋಗ್ಯನಾಗಿದ್ದಾನೆಂಬುದು ತಾನಾಗಿಯೇ ಸಿದ್ಧವಾಗುತ್ತದೆ.

ದರ್ಶನಜ್ಞಾನಚಾರಿತ್ರ ಸತ್ತುರುಷಂಗೆ ನಿತ್ಯಸಾಧನೆಯೋಗ್ಯವಾಗಿಹವು |

ದರ್ಶನಜ್ಞಾನಚಾರಿತ್ರಮೀಮೂರನು ನಿಶ್ಚಯದಿ ಆತ್ಮನೆಂದೇ ಅರಿವುದು ||೧೬||

ವಂದಿತ್ತು ಸವ್ಯ ಸಿದ್ಧೇ

(ಅನುಷ್ಠುಪ್ಪು)

ದರ್ಶನಜ್ಞಾನಚಾರಿತ್ಯೈಸ್ತ್ರಿತ್ವಾದೇಕತ್ವತಃ ಸ್ವಯಮ್ |
ಮೇಚಕೋಽಮೇಚಕಶ್ಚಾಪಿ ಸಮಮಾತ್ಮಾ ಪ್ರಮಾಣತಃ ||೧೬||

(ಅನುಷ್ಠುಪ್ಪು)

ದರ್ಶನಜ್ಞಾನಚಾರಿತ್ಯೈಸ್ತ್ರಿಭಿಃ ಪರಿಣತತ್ವತಃ |
ಏಕೋಽಪಿ ತ್ರಿಸ್ವಭಾವತ್ವಾದ್ಯವಹಾರೇಣ ಮೇಚಕಃ ||೧೭||

ಭಾವಾರ್ಥ :- ದರ್ಶನ, ಜ್ಞಾನ, ಚಾರಿತ್ರ- ಇವು ಮೂರೂ ಆತ್ಮನ ಪರ್ಯಾಯಗಳೇ ಇವೆ, ಯಾವ ಭಿನ್ನ ವಸ್ತುಗಳಲ್ಲ ; ಆದುದರಿಂದ ಸಾಧುಪುರುಷರಿಗೆ ಒಬ್ಬ ಆತ್ಮನದೇ ಸೇವನೆ ಮಾಡುವುದು ಇದು ನಿಶ್ಚಯವಿದೆ ಮತ್ತು ವ್ಯವಹಾರದಿಂದ ಇತರರಿಗೂ ಕೂಡ ಇದೇ ಉಪದೇಶವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕಾಗುವುದು.

ಈಗ ಇದೇ ಅರ್ಥದ ಕಲತರೂಪ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ, -

ಶ್ಲೋಕಾರ್ಥ :- [ಪ್ರಮಾಣತಃ] ಪ್ರಮಾಣದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಿದರೆ [ಆತ್ಮಾ] ಈ ಆತ್ಮನು [ಸಮಂ ಮೇಚಕಃ ಅಮೇಚಕಃ ಚ ಅಪಿ] ಒಮ್ಮೆಲೇ ಅನೇಕ ಅವಸ್ಥೆಗಳರೂಪನೂ (ಮೇಚಕ) ಇದ್ದಾನೆ ಮತ್ತು ಒಂದು ಅವಸ್ಥೆಯರೂಪನೂ (ಅಮೇಚಕ) ಇದ್ದಾನೆ, [ದರ್ಶನ-ಜ್ಞಾನ-ಚಾರಿತ್ಯೈಃ ತ್ರಿತ್ವಾತ್] ಏಕೆಂದರೆ ಇವನಿಗೆ ದರ್ಶನ-ಜ್ಞಾನ-ಚಾರಿತ್ರಗಳಿಂದತೂ ತ್ರಿತ್ವ (ಮೂರುತನ)ವಿದೆ ಮತ್ತು [ಸ್ವಯಂ ಏಕತ್ವತಃ] ತನ್ನಿಂದ ತನಗೆ ಏಕತ್ವವಿದೆ.

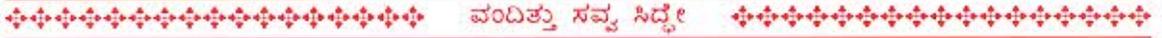
ಭಾವಾರ್ಥ :- ಪ್ರಮಾಣದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಮೂರುಕಾಲಸ್ವರೂಪವಾದ ವಸ್ತುವು ದ್ರವ್ಯಪರ್ಯಾಯರೂಪವಾಗಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ, ಆದುದರಿಂದ ಆತ್ಮನನ್ನೂ ಕೂಡ ಒಮ್ಮೆಲೇ ಏಕ-ಅನೇಕಸ್ವರೂಪದಿಂದ ನೋಡಬೇಕಾಗುವುದು. ||೧೬||

ಈಗ ನಯವಿವಕ್ಷೆಯನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ, -

ಶ್ಲೋಕಾರ್ಥ :- [ಏಕಃಅಪಿ] ಆತ್ಮನು ಒಬ್ಬನಿದ್ದಾನೆ, ಆದರೂ [ವ್ಯವಹಾರೇಣ] ವ್ಯವಹಾರದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಿದರೆ [ತ್ರಿಸ್ವಭಾವತ್ವಾತ್] ಮೂರು ಸ್ವಭಾವರೂಪತ್ವದ ಕಾರಣದಿಂದ [ಮೇಚಕಃ] ಅನೇಕಾಕಾರರೂಪ ('ಮೇಚಕ') ನಿದ್ದಾನೆ, [ದರ್ಶನ-ಜ್ಞಾನ-ಚಾರಿತ್ಯೈಃ ತ್ರಿಭಿಃ ಪರಿಣತತ್ವತಃ] ಏಕೆಂದರೆ ಅವನು ದರ್ಶನ, ಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಚಾರಿತ್ರ - ಈ ಮೂರು ಭಾವಗಳಲ್ಲಿ ಪರಿಣಮನ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ.

ಭಾವಾರ್ಥ :- ಶುದ್ಧದ್ರವ್ಯಾರ್ಥಿಕನಯದಿಂದ ಆತ್ಮನು ಒಬ್ಬನಿದ್ದಾನೆ; ಯಾವಾಗ ಈ ನಯವನ್ನು ಮುಖ್ಯಮಾಡಿ ಹೇಳಲಾಗುತ್ತದೆ ಆಗ ಪರ್ಯಾಯಾರ್ಥಿಕನಯವು ಗೌಣವಾಗಿಬಿಡುತ್ತದೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಒಂದನ್ನು ಮೂರು ರೂಪವಾಗಿ ಪರಿಣಮನವಾಗುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಹೇಳುವುದು ಅದು ವ್ಯವಹಾರವಾಯಿತು, ಅಸತ್ಯಾರ್ಥವೂ ಆಯಿತು. ಹೀಗೆ ವ್ಯವಹಾರನಯದಿಂದ ಆತ್ಮನನ್ನು ದರ್ಶನ, ಜ್ಞಾನ, ಚಾರಿತ್ರರೂಪವಾದ ಪರಿಣಾಮಗಳ ಕಾರಣದಿಂದ 'ಮೇಚಕ'ನೆಂದು ಹೇಳಿದೆ. ||೧೭||

ಈಗ ಪರಮಾರ್ಥನಯದಿಂದ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ, -

ವಂದಿತ್ತು ಸವ್ಯ ಸಿದ್ಧೇ

(ಅನುಷ್ಠುಪ್ಪು)

ಪರಮಾರ್ಥನ ತು ವ್ಯಕ್ತಜ್ಞಾತ್ಯತ್ವಜ್ಯೋತಿಷೈಕಕಃ |
ಸರ್ವಭಾವಾಂತರಧ್ವಂಸಿಸ್ವಭಾವತ್ವಾದಮೇಚಕಃ ||೧೮||

(ಅನುಷ್ಠುಪ್ಪು)

ಆತ್ಮನಶ್ಚಿಂತಯೈವಾಲಂ ಮೇಚಕಾಮೇಚಕತ್ವಯೋಃ |
ದರ್ಶನಜ್ಞಾನಚಾರಿತ್ರೈಃ ಸಾಧ್ಯಸಿದ್ಧಿರ್ನ ಚಾನ್ಯಥಾ ||೧೯||

ಶ್ಲೋಕಾರ್ಥ :- [ಪರಮಾರ್ಥನ ತು] ಶುದ್ಧನಿಶ್ಚಯನಯದಿಂದ ನೋಡಿದರೆ [ವ್ಯಕ್ತ-ಜ್ಞಾತ್ಯತ್ವ-ಜ್ಯೋತಿಷಾ] ಪ್ರಕಟಜ್ಞಾಯಕತ್ವ ಜ್ಯೋತಿಮಾತ್ರದಿಂದ [ಏಕಕಃ] ಆತ್ಮನು ಏಕಸ್ವರೂಪನಿದ್ದಾನೆ [ಸರ್ವ-ಭಾವಾಂತರಃಧ್ವಂಸಿ-ಸ್ವಭಾವತ್ವಾತ್] ಏಕೆಂದರೆ ಶುದ್ಧದ್ರವ್ಯಾರ್ಥಿಕನಯದಿಂದ ಎಲ್ಲ ಇತರ ದ್ರವ್ಯದ ಸ್ವಭಾವ ಹಾಗೂ ಇತರ ನಿಮಿತ್ತದಿಂದಾಗುವಂಥ ವಿಭಾವಗಳನ್ನು ದೂರಮಾಡುವರೂಪವಾಗಿ ಆತ್ಮನ ಸ್ವಭಾವವಿದೆ, ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಅವನು 'ಅಮೇಚಕ'ನಿದ್ದಾನೆ - ಶುದ್ಧಏಕಾಕಾರನಾಗಿದ್ದಾನೆ.

ಭಾವಾರ್ಥ :- ಭೇದದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಗೌಣಮಾಡಿ ಅಭೇದದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಿದರೆ ಆತ್ಮನು ಏಕಾಕಾರನೇ ಆಗಿದ್ದಾನೆ, ಅವನೇ ಅಮೇಚಕನಿದ್ದಾನೆ. ||೧೮||

ಆತ್ಮನನ್ನು ಪ್ರಮಾಣ-ನಯದಿಂದ ಮೇಚಕ, ಅಮೇಚಕನೆಂದು ಹೇಳಿದೆ, ಆ ಚಿಂತೆಯನ್ನು ನಿವಾರಿಸಿ ಹೇಗೆ ಸಾಧ್ಯದ ಸಿದ್ಧಿಯಾಗುತ್ತದೆ ಹಾಗೆ ಮಾಡಬೇಕು, ಇದನ್ನು ಮುಂದಿನ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ, -

ಶ್ಲೋಕಾರ್ಥ :- [ಆತ್ಮನಃ] ಈ ಆತ್ಮನು [ಮೇಚ-ಅಮೇಚಕತ್ವಯೋಃ] ಮೇಚಕನಿದ್ದಾನೆ - ಭೇದರೂಪ ಅನೇಕಾಕಾರನಿದ್ದಾನೆ ಹಾಗೂ ಅಮೇಚಕನಿದ್ದಾನೆ, - ಅಭೇದರೂಪ ಏಕಾಕಾರನಿದ್ದಾನೆ [ಚಿಂತಯಾ ಏವ ಅಲಂ] ಇಂಥ ಚಿಂತೆಯಿಂದ ಸಾಕು ! [ಸಾಧ್ಯಸಿದ್ಧಿಃ] ಸಾಧ್ಯ ಆತ್ಮನ ಸಿದ್ಧಿಯಂತೂ ದರ್ಶನ, ಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಚಾರಿತ್ರ - ಈ ಮೂರು ಭಾವಗಳಿಂದಲೇ ಆಗುತ್ತದೆ, [ನ ಚ ಅನ್ಯಥಾ] ಇತರ ಪ್ರಕಾರದಿಂದಲ್ಲ (ಇದು ನಿಯಮವಿದೆ).

ಭಾವಾರ್ಥ :- ಆತ್ಮನಿಗೆ ಶುದ್ಧಸ್ವಭಾವದ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಪ್ರಾಪ್ತಿ ಇಲ್ಲವೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ಮೋಕ್ಷವು ಸಾಧ್ಯವಿದೆ. ಆತ್ಮನು ಮೇಚಕ ಇಲ್ಲವೆ ಅಮೇಚಕನಿದ್ದಾನೆಂದು ಕೇವಲ ವಿಚಾರವನ್ನೇ ಮಾಡುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ ಸಾಧ್ಯದ ಸಿದ್ಧಿಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ; ಆದರೆ ದರ್ಶನ ಎಂದರೆ ಶುದ್ಧಸ್ವಭಾವದ ಅವಲೋಕನೆ, ಜ್ಞಾನ ಎಂದರೆ ಶುದ್ಧ ಸ್ವಭಾವವನ್ನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವುದು ಮತ್ತು ಚಾರಿತ್ರವೆಂದರೆ ಶುದ್ಧಸ್ವಭಾವದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿರವಾಗಿರುವುದರಿಂದಲೇ ಸಾಧ್ಯದ ಸಿದ್ಧಿಯಾಗುತ್ತದೆ-ಇದೇ ಮೋಕ್ಷಮಾರ್ಗವಿದೆ, ಬೇರೆಯಿಲ್ಲ.

ವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿರುವ ಜನರು ಪರ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ-ಭೇದದಲ್ಲಿ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನ ಚಾರಿತ್ರಗಳ ಭೇದದಿಂದ ತಿಳಿಸಿಕೊಡಲಾಗಿದೆ. ||೧೯||

ಈಗ, ಇದೇ ಪ್ರಯೋಜನವನ್ನು ಎರಡು ಗಾಥೆಗಳಲ್ಲಿ ದೃಷ್ಟಾಂತಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ, -

(ಮಾಲಿನಿ)

ಕಥಮಪಿ ಸಮುಪಾತ್ತತ್ರಿತ್ವಮಪ್ಯೇಕತಾಯಾ
 ಅಪತಿತಮಿದಮಾತ್ಮಜ್ಯೋತಿರಾದ್ಗಚ್ಛದಚ್ಛಮ್ |
 ಸತತಮನುಭವಾವೋನಂತಚೈತನ್ಯಚಿಹ್ನಂ
 ನ ಖಲು ನ ಖಲು ಯಸ್ಮಾದನ್ಯಥಾ ಸಾಧ್ಯಸಿದ್ಧಿಃ ||೨೦||

ನನು ಜ್ಞಾನತಾದಾತ್ಮ್ಯಾದಾತ್ಮಾ ಜ್ಞಾನಂ ನಿತ್ಯಮುಪಾಸ್ತ ವವ, ಕುತಸ್ತದುಪಾಸ್ಯತ್ವೇನಾನು-
 ಶಾಸ್ಯತ ಇತಿ ಚೇತ್, ತನ್ನ ಯತೋ ನ ಖಲ್ವಾತ್ಮಾ ಜ್ಞಾನತಾದಾತ್ಮೇನಪಿ ಕ್ಷಣಮಪಿ ಜ್ಞಾನ-

ಭಾವಾರ್ಥ :- ದರ್ಶನ-ಜ್ಞಾನ-ಚಾರಿತ್ರಗಳಿಂದಲೇ ಸಾಧ್ಯ ಆತ್ಮನ ಸಿದ್ಧಿಯಿದೆ, ಇತರ ಪ್ರಕಾರದಿಂದ ಇಲ್ಲ, ಏಕೆಂದರೆ ಈ ಯಾವ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವವನು ಅನುಭವದಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತಾನೆ ಅವನು ನಾನೇ ಇದ್ದೇನೆ ಎಂದು ಮೊದಲಂತೂ ಆತ್ಮನನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಇದಾದನಂತರ ಅವನ ಪ್ರತೀತಿರೂಪದ ಶ್ರದ್ಧೆಯಾಗುತ್ತದೆ; ಏಕೆಂದರೆ ತಿಳಿದುಕೊಂಡಲ್ಲದೆ ಯಾರ ಶ್ರದ್ಧೆ ಮಾಡುವನು ? ಆ ನಂತರ ಇತರ ಎಲ್ಲ ಭಾವಗಳಿಂದ ಭೇದಮಾಡಿ ಸ್ಥಿರನಾಗುವನು - ಹೀಗೆ ಸಿದ್ಧಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಒಂದುವೇಳೆ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳದಿದ್ದರೆ ಶ್ರದ್ಧೆಯೂ ಆಗುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯಿಲ್ಲ; ಮತ್ತು ಇಂಥ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿರತೆಯನ್ನು ಎಲ್ಲಿ ಮಾಡುವುದು ? ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಬೇರೆ ಪ್ರಕಾರದಿಂದ ಸಿದ್ಧಿಯಾಗುವುದಿಲ್ಲವೆಂಬುದು ನಿಶ್ಚಿತವಿದೆ.

ಈಗ ಇದೇ ಅರ್ಥದ ಕಲಶರೂಪವಾದ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ, -

ಶ್ಲೋಕಾರ್ಥ :- ಆಚಾರ್ಯರು ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ - [ಅನಂತಚೈತನ್ಯಚಿಹ್ನಂ] ಅನಂತ (ಅವಿನಶ್ಚರ) ಚೈತನ್ಯವು ಯಾರ ಚಿಹ್ನವಿದೆ ಅಂಥ [ಇದಂ ಆತ್ಮಜ್ಯೋತಿಃ] ಈ ಆತ್ಮಜ್ಯೋತಿಯ [ಸತತಂ ಅನುಭವಾಮಃ] ಅನುಭವವನ್ನು ನಾವು ನಿರಂತರ ಮಾಡುತ್ತೇವೆ [ಯಸ್ಮಾತ್] ಏಕೆಂದರೆ [ಅನ್ಯಥಾ ಸಾಧ್ಯಸಿದ್ಧಿಃ ನ ಖಲು ನ ಖಲು] ಅದರ ಅನುಭವವಿಲ್ಲದೆ ಬೇರೆ ಪ್ರಕಾರದಿಂದ ಸಾಧ್ಯ ಆತ್ಮನ ಸಿದ್ಧಿಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆತ್ಮಜ್ಯೋತಿಯು ಹೇಗಿದೆಯೆಂದರೆ [ಕಥಂ ಅಪಿ ಸಮುಪಾತ್ತತ್ರಿತ್ವಂ ಅಪಿ ಏಕತಾಯಾಃ ಅಪತಿತಂ] ಯಾವನು ಯಾವುದೇ ಪ್ರಕಾರದಿಂದ ತ್ರಿತ್ವವನ್ನು ಸ್ವೀಕಾರ ಮಾಡಿದ್ದಾನೆ ಆದರೂ ಅವನು ಏಕತ್ವದಿಂದ ಚ್ಯುತನಾಗಿಲ್ಲ ಮತ್ತು [ಅಚ್ಚಂ ಉದ್‌ಗಚ್ಛತ್] ಯಾವನು ನಿರ್ಮಲತೆಯಿಂದ ಉದಯಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುತ್ತಲಿದ್ದಾನೆ-ಹೀಗಿದೆ.

ಭಾವಾರ್ಥ :- ಯಾರಿಗೆ ಯಾವುದೇ ಪ್ರಕಾರದ ಪರ್ಯಾಯದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ತ್ರಿತ್ವವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿದ್ದರೂ ಕೂಡ ಶುದ್ಧದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಯಾವುದು ಏಕತ್ವದಿಂದ ರಹಿತವಾಗಿಲ್ಲ ಹಾಗೂ ಯಾವುದು ಅನಂತಚೈತನ್ಯ ಸ್ವರೂಪವಾದ ನಿರ್ಮಲ ಉದಯಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುತ್ತಲಿದೆ ಅಂಥ ಆತ್ಮಜ್ಯೋತಿಯ ಅನುಭವವನ್ನು ನಾವು ನಿರಂತರವಾಗಿ ಅನುಭವ ಮಾಡುತ್ತೇವೆಂದು ಆಚಾರ್ಯರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಯಾರು ಸಮ್ಯಗ್‌ದೃಷ್ಟಿಯಾದ ಪುರುಷರಿದ್ದಾರೆ ಅವರು ನಾವು ಹೇಗೆ ಅನುಭವ ಮಾಡುತ್ತೇವೆ ಹಾಗೆ ಎಲ್ಲರೂ ಅನುಭವಪಡೆಯಲೆಂಬುದೇ ಇಲ್ಲಿ ಇದನ್ನು ಹೇಳುವುದರ ಆಶಯವಿದೆಯೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ||೨೦||

ಟೀಕೆ :- ಆತ್ಮನಂತೂ ಜ್ಞಾನದೊಡನೆ ತಾದಾತ್ಮ್ಯಸ್ವರೂಪನಾಗಿದ್ದಾನೆ, ಬೇರೆಯಿಲ್ಲ, ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಅವನು ನಿತ್ಯವೂ ಜ್ಞಾನದ ಸೇವನೆ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ; ಎಂದಮೇಲೆ ಅವನಿಗೆ ಪುನಃ ಜ್ಞಾನದ ಉಪಾಸನೆಮಾಡುವ ಉಪದೇಶವನ್ನೇಕೆ

(ಮಾಲಿನಿ)

ತ್ಯಜತು ಜಗದಿದಾನೀಂ ಮೋಹಮಾಜನ್ಮಲೀಢಂ
 ರಸಯತು ರಸಿಕಾನಾಂ ರೋಚನಂ ಜ್ಞಾನಮುದ್ಯತ್ |
 ಇಹ ಕಥಮಪಿ ನಾತ್ಮಾನಾತ್ಮನಾ ಸಾಕಮೇಕಃ
 ಕಿಲ ಕಲಯತಿ ಕಾಲೇ ಕ್ವಾಪಿ ತಾದಾತ್ಮ್ಯವೃತ್ತಿಮ್ ||೨೨||

ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ "ನಾನು ಈ ಪರದ್ರವ್ಯವಲ್ಲ, ಈ ಪರದ್ರವ್ಯವು ನನ್ನ ಸ್ವರೂಪವಾಗಿಲ್ಲ ನಾನಂತೂ ನಾನೇ ಇದ್ದೇನೆ, ಪರದ್ರವ್ಯವಿದೆ ಅದು ಪರದ್ರವ್ಯವೇ ಇದೆ ; ನನ್ನದು ಈ ಪರದ್ರವ್ಯವಲ್ಲ, ನಾನು ಈ ಪರದ್ರವ್ಯದವನಲ್ಲ; - ನನ್ನವನೇ ನಾನಿದ್ದೇನೆ, ಪರದ್ರವ್ಯದ್ದು ಪರದ್ರವ್ಯವಿದೆ ; ಈ ಪರದ್ರವ್ಯವು ಮೊದಲು ನನ್ನದಾಗಿರಲಿಲ್ಲ, ನಾನು ಮೊದಲು ಈ ಪರದ್ರವ್ಯದವನಾಗಿರಲಿಲ್ಲ ; - ನನ್ನವನು ಮೊದಲು ನಾನೇ ಇದ್ದೆನು, ಪರದ್ರವ್ಯದ್ದು ಮೊದಲು ಪರದ್ರವ್ಯವಿತ್ತು ; ಈ ಪರದ್ರವ್ಯವು ಭವಿಷ್ಯದಲ್ಲಿ ನನ್ನದಾಗಲಾರದು, ಭವಿಷ್ಯದಲ್ಲಿ ನಾನು ಇದರದ್ದಾಗಲಾರನು, - ನಾನು ಭವಿಷ್ಯದಲ್ಲಿ ನನ್ನವನೇ ಆಗುವನು, ಈ ಪರದ್ರವ್ಯದ್ದು ಭವಿಷ್ಯದಲ್ಲಿ ಪರದ್ರವ್ಯವಾಗುವುದು," - ಹೀಗೆ ಸ್ವದ್ರವ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ ಯಾವ ನಿಜವಾದ ಆತ್ಮವಿಕಲ್ಪವಿರುತ್ತದೆ ಅದೇ ಪ್ರತಿಬುದ್ಧನ (ಜ್ಞಾನಿಯ) ಲಕ್ಷಣವಿದೆ, ಇದರಿಂದ ಜ್ಞಾನಿಯು ಗುರುತಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಾನೆ.

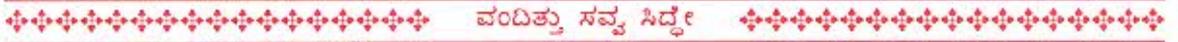
ಭಾವಾರ್ಥ :- ಯಾವನು ಪರದ್ರವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಆತ್ಮನ ವಿಕಲ್ಪಮಾಡುತ್ತಾನೆ ಅವನಂತೂ ಅಜ್ಞಾನಿಯಾಗಿದ್ದಾನೆ, ಮತ್ತು ಯಾವನು ತನ್ನ ಆತ್ಮನನ್ನೇ ತಾನೆಂದು ಮನ್ನಿಸುತ್ತಾನೆ ಅವನು ಜ್ಞಾನಿಯಾಗಿದ್ದಾನೆ - ಎಂಬುದನ್ನು ಬೆಂಕಿ-ಕಟ್ಟಿಗೆಯ ದೃಷ್ಟಾಂತದಿಂದ ಖಚಿತಪಡಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಈಗ ಇದೇ ಅರ್ಥದ ಕಲಶರೂಪವಾದ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ,-

ಶ್ಲೋಕಾರ್ಥ :- [ಜಗತ್] ಜಗತ್ತು ಎಂದರೆ ಜಗತ್ತಿನ ಜೀವರುಗಳೇ ! [ಆಜನ್ಮಲೀಢಂ ಮೋಹಂ] ಅನಾದಿಸಂಸಾರದಿಂದ ಹಿಡಿದು ಇಂದಿನವರೆಗೆ ಅನುಭವಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಮೋಹವನ್ನು [ಇದಾನೀಂ ತ್ಯಜತು] ಈಗಲಾದರೂ ಬಿಡಿರಿ ಮತ್ತು [ರಸಿಕಾನಾಂ ರೋಚನಂ] ರಸಿಕ ಜನರಿಗೆ ರುಚಿಕರವಾದ [ಉದ್ಯತ್ ಜ್ಞಾನಂ] ಉದಯಹೊಂದುತ್ತಿರುವ ಯಾವ ಜ್ಞಾನವಿದೆ ಅದನ್ನು [ರಸಯತು] ಆಸ್ವಾದನೆ ಮಾಡಿರಿ ; ಏಕೆಂದರೆ [ಇಹ] ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ [ಆತ್ಮ] ಆತ್ಮನು [ಕಿಲ] ನಿಜವಾಗಿ [ಕಥಂ ಅಪಿ] ಯಾವ ಪ್ರಕಾರದಿಂದಲೂ [ಅನಾತ್ಮನಾ ಸಾಕಂ] ಅನಾತ್ಮನ (ಪರದ್ರವ್ಯ) ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ [ಕ್ವ ಅಪಿ ಕಾಲೇ] ಎಂದೂ [ತಾದಾತ್ಮ್ಯವೃತ್ತಿಂ ಕಲಯತಿ ನ] ತಾದಾತ್ಮ್ಯವೃತ್ತಿಗೆ (ಏಕತ್ವ) ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವುದಿಲ್ಲ, ಏಕೆಂದರೆ ಆತ್ಮನು [ಏಕಃ] ಒಬ್ಬನಿದ್ದಾನೆ ಅವನು ಇತರ ದ್ರವ್ಯದೊಡನೆ ಏಕತ್ವರೂಪನಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಭಾವಾರ್ಥ :- ಆತ್ಮನು ಪರದ್ರವ್ಯದೊಡನೆ ಯಾವುದೇ ಪ್ರಕಾರದಿಂದ ಯಾವುದೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಏಕತೆಯ ಭಾವಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಪ್ತನಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ಆಚಾರ್ಯದೇವರು, ಅನಾದಿಕಾಲದಿಂದ ಪರದ್ರವ್ಯದ ಕುರಿತು ಹೊಂದಿಕೊಂಡಿರುವ ಯಾವ ಮೋಹವಿದೆ ಅದರ ಭೇದವಿಜ್ಞಾನವನ್ನು ತಿಳಿಸಿದ್ದಾರೆ ಮತ್ತು ಏಕತ್ವರೂಪವಾದ ಈ ಮೋಹವನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಡು ಹಾಗೂ ಜ್ಞಾನದ ಆಸ್ವಾದನೆ ಮಾಡು ; ಮೋಹವು ವ್ಯರ್ಥವಾಗಿದೆ, ಅಸತ್ಯವಾಗಿದೆ, ದುಃಖಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ - ಎಂದು ಪ್ರೇರಣೆ ನೀಡಿದ್ದಾರೆ. ||೨೨||

ಈಗ ಅಪ್ರತಿಬುದ್ಧನಿಗೆ ತಿಳಿಸಿಕೊಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ, -

ತಥಾ ಹಿ -

ತಂ ಣಿಚ್ಛಯೇ ಣ ಜುಜ್ಜದಿ ಣ ಸರೀರಗುಣಾ ಹಿ ಹೋಂತಿ ಕೇವಲಿಣೋ |
ಕೇವಲಿಗುಣೇ ಧುಣದಿ ಜೋ ಸೋ ತಚ್ಚಂ ಕೇವಲಿಂ ಧುಣದಿ ||೨೯||

ತನ್ನಿಶ್ಚಯೇ ನ ಯುಜ್ಜತೇ ನ ಶರೀರಗುಣಾ ಹಿ ಭವಂತಿ ಕೇವಲಿನಃ |
ಕೇವಲಿಗುಣಾನ್ ಸ್ತೌತಿ ಯಃ ಸ ತತ್ತ್ವಂ ಕೇವಲಿನಂ ಸ್ತೌತಿ ||೨೯||

ಯಥಾ ಕಾರ್ತಸ್ವರಸ್ಯ ಕಲಧೌತಗುಣಸ್ಯ ಪಾಂಡುರತ್ವಸ್ಯಾಭಾವಾನ್ನ ನಿಶ್ಚಯತಸ್ತದ್ವ್ಯಪದೇಶೇನ ವ್ಯಪದೇಶಃ, ಕಾರ್ತಸ್ವರಗುಣಸ್ಯ ವ್ಯಪದೇಶೇನೈವ ಕಾರ್ತಸ್ವರಸ್ಯ ವ್ಯಪದೇಶಾತ್ ; ತಥಾ ತೀರ್ಥಕರ-ಕೇವಲಿಪುರುಷಸ್ಯ ಶರೀರಗುಣಸ್ಯ ಶುಕ್ಲಲೋಹಿತತ್ವಾದೇರಭಾವಾನ್ನ ನಿಶ್ಚಯತಸ್ತತ್ತ್ವವನೇನ ಸ್ತವನಂ, ತೀರ್ಥಕರಕೇವಲಿಪುರುಷಗುಣಸ್ಯ ಸ್ತವನೇನೈವ ತೀರ್ಥಕರಕೇವಲಿಪುರುಷಸ್ಯ ಸ್ತವನಾತ್ |

ಗುಣಗಳಿವೆ ಅದರ ಸ್ತುತಿಯಿಂದ ತೀರ್ಥಕರ-ಕೇವಲಿ ಪುರುಷರನ್ನು 'ಶುಕ್ಲ-ರಕ್ತ ತೀರ್ಥಕರ-ಕೇವಲಿಪುರುಷ'ರ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಸ್ತುತಿ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ ಅದನ್ನೂ ಕೂಡ ಕೇವಲ ವ್ಯವಹಾರಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ನಿಶ್ಚಯನಯದಿಂದ ಶರೀರದ ಸ್ತುತಿ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಆತ್ಮನ ಸ್ತುತಿಯಾಗುವುದೇ ಇಲ್ಲ.

ಭಾವಾರ್ಥ :- ವ್ಯವಹಾರನಯವನ್ನಂತೂ ಅಸತ್ಯಾರ್ಥವೆಂದು ಹೇಳಿದೆ ಮತ್ತು ಶರೀರವು ಜಡವಿದೆಯೆಂದು ಮೇಲೆ ವ್ಯವಹಾರಾಶ್ರಿತವಾದ ಜಡದ ಸ್ತುತಿಮಾಡುವುದರ ಫಲವೇನು ? ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಯು ಇಲ್ಲಿ ಉದ್ಭವಿಸುತ್ತದೆ. ಅದರ ಉತ್ತರವು ಹೀಗಿದೆ - ವ್ಯವಹಾರನಯವು ಸರ್ವಥಾ ಅಸತ್ಯಾರ್ಥವಾಗಿಲ್ಲ, ನಿಶ್ಚಯನಯವನ್ನು ಮುಖ್ಯಮಾಡಿ ಅದಕ್ಕೆ ಅಸತ್ಯಾರ್ಥವೆಂದು ಹೇಳಿದೆ. ಮತ್ತು ಭದ್ರಸ್ಥನಿಗೆ ತನ್ನ ಹಾಗೂ ಇತರರ ಆತ್ಮನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ಕಾಣಬರುವುದಿಲ್ಲ, ಶರೀರವು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ, ಅದರ ಶಾಂತರೂಪವಾದ ಮುದ್ರೆಯನ್ನು ನೋಡಿ ತನಗೂ ಶಾಂತಭಾವವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಪ್ರಕಾರದ ಉಪಕಾರವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಶರೀರದ ಆಶ್ರಯದಿಂದಲೂ ಸ್ತುತಿ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ ; ಮತ್ತು ಶಾಂತಮುದ್ರೆಯನ್ನು ನೋಡಿ ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿ ವೀತರಾಗಭಾವದ ನಿರ್ಣಯವಾಗುತ್ತದೆ ಇದೂ ಕೂಡ ಉಪಕಾರವಿದೆ.

ಇದೇ ಮಾತನ್ನು ಪುನಃ ಗಾಢೆಯ ಮುಖಾಂತರ ಸ್ಪಷ್ಟಮಾಡುತ್ತಾರೆ, -

ಗಾಢೆ - ೨೯

ಗಾಢಾರ್ಥ :- [ತಂ] ಆ ಸ್ತುತಿಯು [ಣಿಚ್ಛಯೇ] ನಿಶ್ಚಯನಯದಲ್ಲಿ [ಣ ಜುಜ್ಜದಿ] ಯುಕ್ತವಲ್ಲ [ಹಿ] ಏಕೆಂದರೆ [ಸರೀರಗುಣಾ] ಶರೀರದ ಗುಣಗಳು [ಕೇವಲಿಣೋ] ಕೇವಲಿಯವು [ಣ ಹೋಂತಿ]

ಸ್ತವನ ನಿಶ್ಚಯದಿ ಯೋಗ್ಯವಾಗಿಲ್ಲ ದೇಹದಾಗುಣತಾನೆ ಕೇವಲಿಯದಲ್ಲ |
ಕೇವಲೀಗುಣಸ್ತವನವದು ಪರಮಾರ್ಥದಿಂ ಕೇವಲೀಸ್ತವನವಾಗಿಹುದು ||೨೯||

ಅಥ ನಿಶ್ಚಯಸ್ತುತಿಮಾಹ | ತತ್ರ ಜ್ಞೇಯಜ್ಞಾಯಕಸಂಕರದೋಷಪರಿಹಾರೇಣ ತಾವತ್ -

ಜೋ ಇಂದಿಯೇ ಜಿಣಿತ್ತಾ ಣಾಣಸಹಾವಾಧಿಯಂ ಮುಣದಿ ಆದಂ |

ತಂ ಖಲು ಜಿದಿಂದಿಯಂ ತೇ ಭಣಂತಿ ಜೇ ಣಿಚ್ಚಿದಾ ಸಾಹೂ ||೩೧||

ಯ ಇಂದ್ರಿಯಾಣಿ ಜಿತ್ವಾ ಜ್ಞಾನಸ್ವಭಾವಾಧಿಕಂ ಜಾನಾತ್ಯಾತ್ಮನಮ್ |

ತಂ ಖಲು ಜಿತೇಂದ್ರಿಯಂ ತೇ ಭಣಂತಿ ಯೇ ನಿಶ್ಚಿತಾಃ ಸಾಧವಃ ||೩೧||

ಯಃ ಖಲು ನಿರವಧಿಬಂಧಪರ್ಯಾಯವಶೇನ ಪ್ರತ್ಯಸ್ತಮಿತಸಮಸ್ತಸ್ವಪರವಿಭಾಗಾನಿ ನಿರ್ಮಲ-
ಭೇದಾಭ್ಯಾಸಕೌಶಲೋಪಲಬ್ಧಾಂತಃಸ್ಪೃಟಾತಿಸೂಕ್ಷ್ಮಚಿತ್ಸ್ವಭಾವಾವಷ್ಟಂಭಬಲೇನ ಶರೀರಪರಿಣಾಮಾ-
ಪನ್ನಾನಿ ದ್ರವ್ಯೇಂದ್ರಿಯಾಣಿ, ಪ್ರತಿವಿಶಿಷ್ಟಸ್ವಸ್ವವಿಷಯವ್ಯವಸಾಯಿತಯಾ ಖಂಡಶಃ ಆಕರ್ಷಂತಿ
ಪ್ರತೀಯಮಾನಾಖಂಡೈಕಚಿಚ್ಚಕ್ರಿತಯಾ ಭಾವೇಂದ್ರಿಯಾಣಿ, ಗ್ರಾಹ್ಯಗ್ರಾಹಕಲಕ್ಷಣಸಂಬಂಧಪ್ರತ್ಯಾ-
ಸತ್ತಿವಶೇನ ಸಹ ಸಂವಿದಾ ಪರಸ್ಪರಮೇಕೀಭೂತಾನಿವ ಚಿಚ್ಚಕ್ರೇಃ ಸ್ವಯಮೇವಾನುಭೂಯಮಾನಾ-

ಈಗ (ತೀರ್ಥಂಕರ-ಕೇವಲಿಯ) ನಿಶ್ಚಯಸ್ತುತಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಮೊದಲು ಜ್ಞೇಯ-ಜ್ಞಾಯಕದ
ಸಂಕರ ದೋಷವನ್ನು ನಿವಾರಣೆ ಮಾಡಿ ಸ್ತುತಿ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ, -

ಗಾಥೆ - ೩೧

ಗಾಥಾರ್ಥ :- [ಜೋ] ಯಾರು [ಇಂದಿಯೇ] ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು [ಜಿಣಿತ್ತಾ] ಜಯಿಸಿ
[ಣಾಣಸಹಾವಾಧಿಯಂ] ಜ್ಞಾನಸ್ವಭಾವದ ಮುಖಾಂತರ ಇತರ ದ್ರವ್ಯಗಳಿಂದ ಮೇಲಾದ [ಆದಂ] ಆತ್ಮನನ್ನು
[ಮುಣದಿ] ತಿಳಿಯುತ್ತಾರೆ [ತಂ] ಅವರನ್ನು, [ಜೇ ಣಿಚ್ಚಿದಾ ಸಾಹೂ] ಯಾರು ನಿಶ್ಚಯನಯದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿರವಾದ
ಸಾಧುಗಳಿದ್ದಾರೆ [ತೇ] ಅವರನ್ನು [ಖಲು] ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿ [ಜಿದಿಂದಿಯಂ] ಜಿತೇಂದ್ರಿಯರೆಂದು [ಭಣಂತಿ]
ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಟೀಕೆ :- (ಯಾರು ದ್ರವ್ಯೇಂದ್ರಿಯಗಳು, ಭಾವೇಂದ್ರಿಯಗಳು ಹಾಗೂ ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ವಿಷಯ ಭೂತವಾದ
ಪದಾರ್ಥಗಳು ಈ ಮೂರನ್ನು ತಮ್ಮಿಂದ ಬೇರೆ ಮಾಡಿ ಇತರ ಎಲ್ಲ ದ್ರವ್ಯಗಳಿಂದ ಬೇರೆಯಾದ ತಮ್ಮ ಆತ್ಮನ
ಅನುಭವ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ ಆ ಮುನಿಗಳು ನಿಶ್ಚಯದಿಂದ ಜಿತೇಂದ್ರಿಯರಿದ್ದಾರೆ.) ಅನಾದಿ ಅಮರ್ಯಾದರೂಪವಾದ
ಬಂಧಪರ್ಯಾಯದ ವಶದಿಂದ ಯಾರಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಸ್ವ-ಪರದ ವಿಭಾಗವು ಅಸ್ತವಾಗಿ ಹೋಗಿದೆ (ಎಂದರೆ
ಯಾವನು ಆತ್ಮನೊಡನೆ ಭೇದವು ಕಂಡುಬರಬಾರದಷ್ಟು ಒಂದಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತಲಿದ್ದಾನೆ) ಇಂಥ ಶರೀರ
ಪರಿಣಾಮಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದ ದ್ರವ್ಯೇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನಂತೂ ನಿರ್ಮಲವಾದ ಭೇದಾಭ್ಯಾಸದ ಪ್ರಾವೀಣ್ಯತೆಯಿಂದ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದ
ಯಾವ ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾದ ಅತ್ಯಂತಸೂಕ್ಷ್ಮ ಚಿತ್ತನ್ಯಸ್ವಭಾವದ ಅವಲಂಬನೆಯ ಬಲದಿಂದ ಸರ್ವಥಾ
ತಮ್ಮಿಂದ ಬೇರೆ ಮಾಡುತ್ತದೆ ಅದು ಆ ದ್ರವ್ಯೇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ಗೆಲ್ಲುವುದಾಯಿತು. ಬೇರೆ ಬೇರೆ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ

ಜ್ಞಾನಸ್ವಭಾವದಿಂದಿಂದ್ರಿಯಂಗಳಗೆಲ್ಲ ಆತ್ಮನನು ಮಿಗಿಲಾಗಿ ತಿಳಿವವರು |

ಮುನಿಜನರು ನಿಶ್ಚಯದಿಂದವರು ಜಿತೇಂದ್ರಿಯರೆನ್ನುವವರವರುಗಳಿಗೆ ||೩೧||

